

ИНСТРУМЕНТИ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ЗА БОРБА ПРОТИВ ОРГАНИЗИРАНИОТ КРИМИНАЛ

Јелена Бабиќ Барнес

BCSP Belgrade Centre
for Security Policy

септември, 2020 година

ИНСТРУМЕНТИ НА
ЕВРОПСКАТА УНИЈА
ЗА БОРБА ПРОТИВ
ОРГАНИЗИРАНИОТ КРИМИНАЛ

Јелена Бабиќ Барнес

BCSP Belgrade Centre
for Security Policy

септември, 2020 година

ИНСТРУМЕНТИ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ЗА БОРБА ПРОТИВ ОРГАНИЗИРАНИОТ КРИМИНАЛ

Издавач

Белградски центар за безбедносна политика (БЦБП)

Адреса: Цуре Јакшича 6/5, Белград, Србија

Веб-страница: www.bezbednost.org

Е-пошта: office@bezbednost.org

Автор

Јелена Бабиќ Барнес

Уредник

Саша Ѓорѓевиќ

Рецензент

Срѓан Мајсторовиќ

Лектор

Алиса Кољеншиќ Радиќ

Дизајн и обвивка

Срѓан Илиќ

Одрекнување од одговорност

Мислењето кое е изнесено во оваа публикација не мора да претставува мислење на Амбасадата на Кралството Норвешка во Белград или на Балканскиот фонд за демократија, ниту пак на Германскиот маршалов фонд на Соединетите Американски Држави или неговите партнери.

Белград, септември 2020.

В | Т | Д The Balkan Trust
for Democracy

A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

Norwegian Embassy

Belgrade

Објавувањето на оваа публикација е поддржано со средства на Балканскиот фонд за демократија, од проектот на Германскиот маршалов фонд на Соединетите Американски Држави и на Амбасадата на Кралството Норвешка во Белград.

СОДРЖИНА

Скратеници и акроними	6
Вовед	9
Приоритети на ЕУ во борбата против организираниот криминал	11
Приоритети на ЕУ во борбата против организираниот криминал за периодот 2018-2021	11
Како функционира Циклусот политики на ЕУ (ЕМПАКТ)	12
Институционална рамка на ЕУ за борба против корупцијата	14
Европска комисија: Генерален директорат за миграција и внатрешни работи	14
Комитет на Европскиот парламент за граѓански слободи, правосудство и внатрешни работи (ЛИБЕ)	17
Постојан комитет за внатрешна безбедност (ЦОСИ)	19
Агенција на Европската Унија за соработка при спроведување на законите (ЕВРОПОЛ)	21
Агенција на Европската Унија за соработка во областа на кривичното правосудство (ЕВРОПРАВДА)	24
Агенција на Европската Унија за обука на органите за спроведување закони (ЦЕПОЛ)	26
Европска агенција за гранична контрола и крајбрежна стража (ФРОНТЕКС)	28
Европски центар за следење дрога и зависности од дрога (ЕМЦДДА)	30
Европска канцеларија за борба против измама (ОЛАФ)	33
Европска правосудна мрежа за кривични прашања (ЕЈН)	35
Европска мрежа за спречување криминал (ЕУЦПН)	36
Агенција на Европската Унија за управување со големите информациски системи во областа на слободата, безбедноста и правдата (еу-ЛИСА)	38
Инструменти на Европската Унија за борба против организираниот криминал	41
Процена на заканата од тежок и организиран криминал во ЕУ (СОКТА)	41
Процена на заканата од организиран компјутерски криминал во ЕУ (иОКТА)	43
Пракса на размена на информации во ЕУ	44
Европски налог за апсење	48
Европски налог за истрага	49
Дополнителна литература	51
Библиографија	53

Скратеници и акроними

АФИС	Информациски систем за борба против измама
ЦЕПОЛ	Агенција на Европската Унија за обука на органите за спроведување на законот
СоЕУ	Совет на Европската Унија
ЦОСИ	Постојан комитет за внатрешна безбедност
ГД	Генерален директорат
ГД ХОМЕ	Генерален директорат на Европската комисија за миграција и внатрешни работи
ЕАД	Европски налог за апсење
ЕК	Европска комисија
ЕСЗ	Европски центар за компјутерски криминал
ЕСР	Европски суд на ревизори
ЕЦРИС	Европски систем за електронска кривична евиденција
ЕЦРИС-ТЦН	Европски систем за електронска кривична евиденција на државјаните на земјите кои не се членки на ЕУ
ЕЦТЦ	Европски центар за борба против тероризмот
ЕДПС	Европски надзорен орган за заштита на личните податоци
ЕЕАС	Европска служба за надворешно дејствување
ЕЕА	Европски систем за евиденција на влез/излез
ЕИО	Европски налог за истрага
ЕИС	Информациски систем на ЕВРОПОЛ
ЕЈЦН	Европска правосудна мрежа за компјутерски криминал
ЕЈН	Европска правосудна мрежа за кривични прашања
ЕМЦДДА	Европски центар за следење дрога и зависности од дрога
ЕМПАКТ	Европска мултидисциплинарна платформа за борба против заканата од криминал
ЕМСЦ	Европски центар за борба против криумчарење мигранти
ЕП	Европски парламент
ЕПЕ	Платформа за експерти на ЕВРОПОЛ
ЕППО	Канцеларија на Европскиот јавен обвинител
ЕТИАС	Европски систем за патни информации и одобренција
ЕУ	Европска Унија
ЕУЦПН	Европска мрежа за спречување криминал

eu-ЛИСА	Агенција на Европската Унија за управување со големите информациски системи во областа на слободата, безбедноста и правдата
ЕВРОПРАВДА	Европска канцеларија за соработка во областа на кривичното правосудство
ЕВРОПОЛ	Агенција на Европската Унија за соработка при спроведување на законите
ЕВРОСУР	Европски систем за надзор на границите
ФРОНТЕКС	Европска агенција за гранична контрола и крајбрежна стража
иОКТА	Процена на заканата од организиран компјутерски криминал во ЕУ
ИПА	Инструмент за претпристапна помош
ИПЦЗ	Координирана коалиција за борба против кршењето на правата на интелектуална сопственост
ИСФ	Фонд за внатрешна безбедност
ЗИТ	Заеднички истражни тимови
ЗПГСН	Заедничка парламентарна група за спроведување надзор
ЛИБЕ	Комитет на Европскиот парламент за граѓански слободи, правосудство и внатрешни работи
МАСП	Повеќегодишен стратешки план
НКЦ	Национален координативен центар
НКЕ	Национален координатор за ЕМПАКТ
ОАП	Оперативен акциски план
ОКТА	Процена на заканата од организиран криминал
ОЛАФ	Европска канцеларија за борба против измама
ПИУ	Единици за собирање информации за патниците
ПНР	Евиденција на имињата на патниците
РЕИТОКС	Европска информациска мрежа за дрога и зависност од дрога
СИЕНА	Мрежна апликација за безбедна размена на податоци
СИРЕНЕ	Барање за доставување дополнителни информации при влез на лица во земјите членки на ЕУ
СИС	Шенгенски информациски систем
СОКТА	Процена на заканата од тежок и организиран криминал
ДФЕУ	Договор за функционирање на Европската Унија
ВИС	Визен информациски систем
ЗБ	Западен Балкан

Образовно-политичката студија под наслов „Инструменти на Европската Унија (ЕУ) за борба против организираниот криминал“ ја подготви Белградскиот центар за безбедносна политика. Таа е дел од проектот „Радар на организираниот криминал на Западен Балкан (ЗБ-ОЦР)“, насочен кон тоа, да се премости јазот меѓу обврските кои владите на Западен Балкан (ЗББ) ги преземаат, што се однесува на борбата против организираниот криминал, и нивните не толку сјајни резултати на терен.

Смислата на образовно-политичката студија е, на пошироката јавност да ѝ се претстават најважните и најновите информации за политичките решенија, законодавството и институционалните рамки кои ѝ служат на Европската Унија како основа за борбата против организираниот криминал.

Студијата се состои од три дела. Првото поглавје содржи краток преглед на главните приоритети и политики на ЕУ во борбата против организираниот криминал за периодот од 2018 до 2021 година. Двете поглавја кои следат ги запознаваат читателите со институционалната рамка на ЕУ за борба против организираниот криминал и клучните инструменти кои се досега воспоставени со цел тие да помогнат да се утврдат и пребродат заканите кои тешкиот и организиран криминал ги носи со себе и да се зајакне соработката меѓу земјите членки.

Авторот, во врска со сите наведени и опишани институции, инструменти и политички решенија, темелно ги разгледа правните акти на ЕУ кои се применуваат во областа на правосудството и внатрешните работи, како и сеопфатниот истражувачки материјал. Препорачаниот материјал за понатамошна работа е наведен во поглавјето „Дополнителна литература“, кое претставува составен дел од студијата.

По секој оддел, на читателите им е ставен на располагање список на официјални законодавни рамки поврзани со соодветните институции/инструменти, службени интернет-страници на тие институции, но и насоки кои би можеле да послужат за понатамошно истражување, како што се програмски документи, годишни извештаи, инфографици, статистички податоци и уште многу друго.

За потребите на понатамошното проучување, на крајот на секој оддел се поставени три прашања за обработената тема. Тие може да послужат како појдовна точка за осмислување на краток тест за стажанти и студенти или пак како занимливости за колегите и пријателите кои сакаат да дознаат нешто повеќе за политиката на ЕУ во областа на правосудството и внатрешните работи, особено оние кои се занимаваат со борбата против организираниот криминал.

Независно од тоа за што ќе се одлучите, се надеваме дека овој краток преглед на инструментите на ЕУ за борба против организираниот криминал ќе се покаже корисен и дека ќе ви биде од помош во професионалните, академските или приватните потфати.

Ви благодариме што ни се придруживте на ова кратко патување низ главните инструменти на ЕУ за борба против организираниот криминал!

Приоритети на ЕУ во борбата против организираниот криминал

Приоритети на ЕУ во борбата против организираниот криминал за периодот 2018-2021

Европската Унија уште од 1999 година настојува да создаде простор на слобода, безбедност и правда, а целите за постигнување на тој приоритет се поставени во глава V од Договорот за функционирање на Европската Унија (ДФЕУ). Тој простор, во кој владеат слободата, безбедноста и правдата, создаден е за да се обезбеди слободно движење на луѓето, а на граѓаните да им се пружи високо ниво на заштита. Политичките решенија кои се однесуваат на овој приоритет опфаќаат управување со надворешните граници на ЕУ, соработка на правосудните органи во граѓанската и кривичната материја, полициска соработка, азил, имиграциска политика и борба против криминалот. Борбата против криминалот особено е насочена кон спречување тероризам, организиран криминал, компјутерски криминал, сексуално искористување на деца, како и трговија со луѓе и забранети наркотици.

Во врска со ова, ЕУ во 2018 година подготви и усвои активности и чекори неопходни за борба против организираниот криминал кој претставува сериозна закана за граѓаните, претпријатијата, стопанството и европското општество, во целост. Со тие активности и чекори се дава соодветен одговор на сложената ситуација и разните закани со кои ЕУ се соочува.

Со рамковна одлука на Советот, од 24 октомври 2008 година, за борба против организираниот криминал (2008/841ПВР), организираниот криминал е дефиниран како „структурирано здружување, основано во одреден временски период, во кој повеќе од две лица делуваат усогласено со цел вршење кривични дела за кои е пропишана затворска казна или притвор во траење од најмалку четири години или посериозна казна, а заради непосредно или посредно стекнување на финансиска или каква било друга материјална корист“.

Европската Унија создаде стратешка и правна рамка за соочување со предизвиците кои со себе ги носи борбата против организираниот криминал и формираше специјализирани агенции за зајакнување на соработката меѓу органите задолжени за спроведување на законот, правосудните органи и останатите надлежни органи на земјите членки на ЕУ¹.

Со цел да се изврши координација на мерките кои треба да се спроведат во борбата против тешкиот и организиран криминал, во Европската Унија во 2018 година е усвоена втора повеќегодишна методологија, под наслов „Циклус политики“. Циклусот политики е усвоен за период од четири години, со цел да се реши криминалната закана со која се соочува ЕУ и да се претвори во оперативни

¹ Меѓу примерите се, меѓу другото, и ЕВРОПРАВДА – Европска канцеларија за кривично-правна соработка, ЕВРОПОЛ – Агенција на Европската Унија за соработка при спроведувањето закони, како и ЦЕПОЛ – Агенција на Европската Унија за обука на органите за спроведување закони. Дополнителни информации за овие агенции на ЕУ се достапни на страници 11-17.

акции. Првиот четиригодишен циклус политики спроведен е од 2014 до 2017 година, додека во мај, 2017 година, Советот на Европската Унија (СоЕУ) ги усвои заклучоците во кои се поставени приоритетите за борбата против тешкиот и организиран криминал за периодот 2018-2021.

Во заклучоците се утврдени десет приоритети на ЕУ во областа на тешкиот и организиран криминал за тој период. Тоа се:

1. компјутерски криминал,
2. трговија со наркотици,
3. криумчарење луѓе во ЕУ,
4. организирани кражби и провали,
5. криумчарење луѓе внатре во ЕУ,
6. измами поврзани со акцизи и ДДВ,
7. трговија со оружје,
8. еколошки криминал,
9. перење пари; и
10. измами засновани на фалсификување лични документи.

Овие закани се утврдени како приоритетни врз основа на разузнавачките податоци и договорени на политичко ниво, додека новите постојано се следат за, кога ќе се појават, да се формулира соодветен одговор од ЕУ.

Како функционира Циклусот политики на ЕУ (ЕМПАКТ)

Циклусот политики се состои од четири главни чекори. Откако ЕВРОПОЛ претстави еден од своите главни извештаи – Процена на заканата од тежок и организиран криминал (СОКТА)² – и препораките за дејствување врз основа на утврдените и проценети закани во таа област, министрите за правда и внатрешни работи (ПВР) во Советот на Европската Унија подготвуваат повеќегодишни стратешки планови за да се постават основите за оперативни активности. Тие активности се спроведуваат преку годишни оперативни акциски планови, во координација со земјите членки и институциите и агенциите на ЕУ. Советот на Европската Унија врши редовна процена на плановите со цел да следи што се постигнало, додека Европската комисија по завршување на циклусот дава конечна независна проценка.

---

² За дополнителни информации за СОКТА, в. стр. 27.

Што е ЕМПАКТ?

ЕМПАКТ е ад хок опкружување кое служи за управување со активностите насочени кон постигнување на целите поставени во Циклусот политики за борба против тешкиот и организиран криминал.

Смислата на ЕМПАКТ е:

- да обезбеди делотворна соработка меѓу земјите членки, органите кои се занимаваат со спроведување закони, институциите, агенциите и телата на ЕУ и релевантните трети лица;
- да се занимава со заканите од тешкиот и организиран меѓународен криминал, кои се утврдени како приоритетни.

ПРАШАЊА:

1. Колку приоритетни области се наведени во Циклусот политики на ЕУ за периодот 2018-2020?
2. Од колку чекори се состои Циклусот политики на ЕУ?
3. Што е ЕМПАКТ?

ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ:

[Проектни задачи за Циклусот политики на ЕУ](#)

[Заклучоци на Советот за утврдување на приоритетите на ЕУ во борбата против организираниот и тешкиот меѓународен криминал за периодот од 2018 до 2021 година](#)

[Борбата на ЕУ против организираниот криминал – службена веб-страница на Советот на ЕУ](#)

[Инфографик – Борбата на ЕУ против организираниот криминал: 2018-2021](#)

[Циклус политики на ЕУ – ЕМПАКТ – Службена веб-страница на ЕВРОПОЛ](#)

[Резултати на ЕМПАКТ за 2018 година](#)

Институционална рамка на ЕУ за борба против корупцијата

Европска комисија: Генерален директорат за миграција и внатрешни работи

Генералниот директорат за миграција и внатрешни работи (ГД ХОМЕ) е еден од 33-те генерални директорати на Европската комисија кои се организирани во форма на одделенија. Овој генерален директорат ја подготвува и надгледува примената на правилата и праксата на ниво на целата Унија, со цел унапредување на прекуграничната соработка во областа на азилот, миграцијата, контролата на границите, организираниот криминал и тероризмот.

Целта на работата на Генералниот директорат за миграција и внатрешни работи е отворена и побезбедна Европа во која луѓето живеат и работат во стабилно, законско и безбедно опкружување и во кое се загарантирани правата и безбедноста како на нејзините граѓани, така и на државјаните на земјите кои не се членки на ЕУ.

Кои се главните области на работа на овој генерален директорат?

Генералниот директорат за миграција и внатрешни работи дејствува во четири главни области:

- Донесување заедничка политика на ЕУ за миграција и азил. Работата во оваа област е насочена кон воспоставување урамнотежена и сеопфатна политика на ЕУ кога станува збор за миграцијата, а во согласност со [Стратегијата на Европа 2020](#). Активностите се посветени на донесување широка низа правила кои се однесуваат на легалната миграција во рамки на самата ЕУ, решавање на прашањата на нелегална миграција и трговија со луѓе, како и воспоставување Заеднички европски систем за азил³.
- Обезбедување безбедност во рамки на ЕУ. Со борба против тероризмот и организираниот криминал, промовирање полициска соработка и подготовки за брзо реагирање во кризни ситуации, работата во оваа област помага да се постигне повисок степен на безбедност во Европа. Акциите на ЕУ опфаќаат воведување построги правила против незаконската трговија со огнено оружје и луѓе, како и ревизија на законот за сузбивање на сексуалната злоупотреба на деца, сексуалното искористување и детската порнографија.
- Надворешна димензија и финансирање на политиките за внатрешни работи на ЕУ. Во оваа област работата е посветена на промовирање на дијалогот со земјите кои не се членки на ЕУ, соработка со нив и партнерско решавање на заедничките предизвици. Целта е да се зајакне позицијата на ЕУ како сигурен, активен и прагматичен глобален играч. Генералниот директорат управува со финансиските инструменти со кои се поддржуваат конкретни акции во областа на внатрешните работи.

³ За дополнителни информации за Заедничкиот европски систем за азил, погледнете: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum_en, пристапено на 7. 5. 2020.

- [Европа за граѓаните](#). Со учеството во оваа програма, Генералниот директорат (ГД ХОМЕ) придонесува кон тоа граѓаните подобро да ја разберат Европската Унија и воспоставува подобри услови за граѓанско и демократско учество на ниво на ЕУ.

Сите овие области подразбираат одредени политики кои се однесуваат на:

- легална миграција и интеграција;
- нелегална миграција и враќање мигранти;
- Заеднички европски систем за азил;
- Шенген, граници и визи;
- иновации и индустрија која се занимава со безбедност;
- организиран криминал и трговија со луѓе;
- компјутерски криминал;
- кризни ситуации и тероризам;
- полициска соработка; и
- меѓународни работи.

Како е организиран ГД ХОМЕ и како се управува со него?

Сите генерални директорати, вклучително и оној за миграција и внатрешни работи, ги водат генерални директори кои се одговорни пред надлежниот повереник на Европската комисија, кој се назначува за период од пет години. ГД ХОМЕ се состои од шест директорати задолжени за конкретни теми, кои претставуваат нивен делокруг на работа. Тоа се: Директорат за стратегија и општи работи; Директорат за граници, интероперабилност и иновации; Директорат за миграција, заштита и визи; Директорат за спроведување закони и безбедност; Директорат за фондови/финансиски ресурси за потребите на миграцијата и безбедноста; и Директорат за финансиска ревизија, управување со податоци и процена на ризик.

Организацискиот графикон на Генералниот директорат за миграција и внатрешни работи можете да го погледнете [ОВДЕ](#).

Покрај тоа, ЕУ, во областа на внатрешните работи, формираше децентрализирани агенции, за на земјите членки и нивните граѓани да им помогне околу одредени задачи и да им обезбеди информации и совети. Овие агенции – Европска агенција за гранична контрола и крајбрежна стража (ФРОНТЕКС); Агенција на Европската Унија за соработка и спроведување закони (ЕВРОПОЛ); Агенција на Европската Унија за обука на органите за спроведување закони (ЦЕПОЛ); Европски центар за следење дрога и зависности од дрога (ЕМЦДДА); и Европска агенција за големи информациски системи, односно еу-ЛИСА – спроведуваат и активности кои се поврзани со подготовка и донесување одлуки, надзор на операции и пружање поддршка кон креирањето политики.

Под покровителство на ГД ХОМЕ дејствуваат неколку мрежи чии членови имаат можност да разменуваат мислења и информации за одредени политики поврзани со внатрешни работи. Тоа се на пр.: [Форум на граѓанското општество за дроги](#), [Европски форум за миграции](#), [Европска миграциска мрежа](#), [Мрежа за подигнување на свеста за радикализација](#) и [Предупредувачка мрежа во врска со критична инфраструктура](#). Членовите на мрежите се движат од припадници на националните органи на управата па до претставници на организациите на граѓанското општество и поединци.

Буџетот наменет за внатрешни работи за периодот од 2014 до 2020 година изнесува 10,52 милијарди евра. Најголемиот дел од тие средства, односно 6,9 милијарди евра, се користи за финансирање активности на Фондот за азил, миграција и интеграција и Фондот за внатрешна безбедност, од кои се финансираат акциите поврзани со политиката за внатрешни работи на ЕУ. Остатокот од средствата, во износ од 2,36 милијарди евра, е резервиран за финансирање на работата на агенциите задолжени за внатрешни работи.

ГД ХОМЕ и Западен Балкан

ГД ХОМЕ на Западен Балкан (ЗБб) спроведува неколку важни задачи и активности. Меѓу другото тоа се: управување со спогодбите за визни олеснувања; олеснување на соработката помеѓу ЗБб и Европската агенција за гранична контрола и крајбрежна стража (ФРОНТЕКС) во врска со управувањето со граници; ефикасно управување со границите; нелегална миграција и борба против криумчарење мигранти; активности поврзани со борбата против тероризмот како што се поддршка на мрежите експерти за безбедност/борба против тероризмот во делегациите на ЕУ и оперативна соработка преку агенциите, како што се Европската агенција за соработка при спроведувањето закони (ЕВРОПОЛ), Европската агенција за обука на органите за спроведување закони (ЦЕПОЛ); и Европската канцеларија за соработка во областа на кривичното правосудство (ЕВРОПРАВДА).

ПРАШАЊА:

1. Кој е делокругот на работа на Генералниот директорат за миграција и внатрешни работи?
2. Наведете најмалку пет инструменти за кои е задолжен Генералниот директорат за миграција и внатрешни работи.
3. Од кои два фонда се финансираат акциите поврзани со политиката на внатрешни работи на ЕУ?

ИЗВОРИ НА ИНТЕРНЕТ:

[Службена веб-страница на Генералниот директорат за миграција и внатрешни работи](#)

[Европска агенда за миграција](#)

[Европска агенда за безбедност](#)

[Обезбедување на границите на ЕУ](#)

[Илва Јохансон, комесар за внатрешни работи](#)

[Службена Twitter-сметка на Генералниот директорат за миграција и внатрешни работи](#)

Комитет на Европскиот парламент за граѓански слободи, правосудство и внатрешни работи (ЛИБЕ)

Комитетот за граѓански слободи, правосудство и внатрешни работи (ЛИБЕ) е еден од 20-те постојани комитети на Европскиот парламент. Комитетите се овластени да влијаат на предлозите закони така што подготвуваат и усвојуваат извештаи, предлагаат измени и дополнуваат различни акти за кои се расправа на пленарните седници на Европскиот парламент и именуваат членови на тимови задолжени со Советот на Европската Унија да преговараат за релевантни акти. Покрај тоа, овие комитети имаат право, на сопствена иницијатива да усвојуваат извештаи, со експертите да организираат слушање на одредени теми и да ја анализираат работата на другите тела и институции на ЕУ.

Комитетот ЛИБЕ е задолжен за законодавство и демократски надзор врз политиките кои на Европската Унија ѝ даваат можност да го формира, подобри и унапреди просторот на слобода, безбедност и правда.

Кои се главните активности на комитетот ЛИБЕ?

Конкретните активности и задачи на комитетот ЛИБЕ, кои се дефинирани со Деловникот за работа на Европскиот парламент, опфаќаат:

- обезбедување целосно почитување на Повелбата за фундаментални права на територијата на ЕУ;
- понатамошно развивање на просторот на слобода, безбедност и правда, со посебно нагласување на мерките кои се однесуваат на:
  - влез и движење на лица, азил и миграција;
  - интегрирано управување на заедничките граници;
  - полициска и правосудна соработка во кривичната материја, вклучително и тероризам; и
  - развивање на усогласен пристап на ЕУ кон кривичното право;
- одговорност за децентрализирани ЕУ-агенции во областа на внатрешните работи (ЕМЦДДА, ЕВРОПОЛ, ЕВРОПРАВДА и ЦЕПОЛ), Агенцијата за фундаментални права, Европското јавно обвинителство, како и други тела и агенции од истата област.

Како функционира ЛИБЕ?

Комитетот ЛИБЕ има 68 редовни и 66 резервни членови (кои ги заменуваат редовните), кои меѓу себе бираат претседател и тројца потпретседатели.

Списокот на сите членови на Комитетот можете да го погледнете [ОВДЕ](#).

Комитетот дејствува преку секојдневна интеракција со Европската комисија, Советот на Европската Унија и во блиска соработка со националните парламенти. Редовна е и неговата комуникација со претставниците на правосудството и органите задолжени за спроведување на законите, како и со Европска правда, агенциите кои се занимаваат со внатрешни работи, припадниците на академската заедница и граѓанското општество.

Целата документација од состаноците, записниците и историјата на гласање, како и сите „стримови“ и видеозаписи, се достапни на службената веб-страница на комитетот ЛИБЕ. Страницата, покрај тоа, нуди библиотека на документите на Комитетот и различни настани, како што се слушања, работилници и состаноци со претставниците на националните парламенти.

Со оглед на тоа дека членовите на комитетот ЛИБЕ истовремено се и членови на Европскиот парламент, односно дека нив граѓаните во земјите членки на ЕУ ги бираат по директен пат, Комитетот настојува да воспостави дијалог со сите заинтересирани страни, а посебно со граѓаните.

ЛИБЕ и Западен Балкан

Кога станува збор за Западен Балкан (ЗБб), освен што активно учествуваат во активностите на Европскиот парламент поврзани со политиката на проширување, членовите на комитетот ЛИБЕ му доставуваат на Советот на Европската Унија измени и дополнувања, препораки и извештаи во врска со спогодбите склучени помеѓу ЕУ и припадниците на ЗБб и активностите кои ги спроведуваат агенциите задолжени за внатрешни работи (на пр.: ФРОНТЕКС, ЕВРОПРАВДА). Комитетот будно го следи и напредокот на ЗБб во однос на прашањата кои припаѓаат во неговиот делокруг на работа.

ПРАШАЊА:

1. Кои се главните задачи и активности на комитетите на Европскиот парламент, вклучувајќи го и комитетот ЛИБЕ?
2. Кои се мерките кои комитетот ЛИБЕ ги презема во областа на слободата, безбедноста и правдата?
3. На која политичка група во Европскиот парламент ѝ припаѓа претседателот на комитетот ЛИБЕ?

ИЗВОРИ НА ИНТЕРНЕТ:

[Службена веб-страница на комитетот ЛИБЕ](#)

[Деловник за работа на Европскиот парламент](#)

[Службена веб-страница на Европскиот парламент](#)

Постојан комитет за внатрешна безбедност (ЦОСИ)

Постојаниот комитет за внатрешна безбедност (ЦОСИ), кој е основан со член 71 од Договорот за функционирање на Европската Унија (ДФЕУ) и посебна одлука на Советот на Европската Унија од 2010 година е едно од подготвителните тела на тој совет. Целта на ЦОСИ е да ја олеснува, промовира и зајакнува координацијата на соработката меѓу земјите членки на ЕУ во областа на внатрешната безбедност. Концептот на внатрешна безбедност опфаќа справување со заканите кои директно влијаат врз животот, безбедноста и благосостојбата на граѓаните (од спречување на криминалот па сè до природни катастрофи и катастрофи предизвикани од дејствувањето на човекот, како што се на пример: шумски пожари, земјотреси, поплави и бури), а во кои соработката меѓу полицијата и пограничните органи, органите на правосудството и другите служби (од секторот на здравствена, социјална и цивилна заштита) е од пресудно значење.

Кои се главните активности на комитетот ЦОСИ?

За да се постигне горенаведената цел, активностите на комитетот ЦОСИ се насочени кон:

- обезбедување делотворна оперативна соработка кога станува збор за прашањата на внатрешната безбедност на ЕУ, вклучително и областите кои се опфатени со соработка помеѓу полицијата и царинските служби, контролата на границите и соработката на правосудните органи во кривичната материја;
- вршење процена на општата насока и ефикасност на оперативната соработка; и
- пружање помош на Советот на ЕУ при реагирање на терористички напади, природни катастрофи или катастрофи предизвикани од дејствувањето на човекот, во согласност со „[Клаузурата за солидарност](#)“ содржана во член 222 од Договорот за функционирање на ЕУ.

Совет на Европската Унија за правосудство и внатрешни работи

Советот за правосудство и внатрешни работи е една од 10-те структури на Советот на Европската Унија, а го сочинуваат министри за правда и/или внатрешни работи на земјите членки на ЕУ. Советот вообичаено се состанува секои три месеци и посветен е на соработката и заедничките политики на тема на различни прекугранични прашања посветени на тоа целата територија на ЕУ да стане простор во кој владее слобода, безбедност и правда.

Советот е задолжен за соработка на правосудните органи во областите на граѓанската и кривичната материја, за политиката на азил и имиграција, цивилна заштита и борба против тешкиот и организиран криминал и тероризам. Се занимава и со темите поврзани за подрачјето на Шенген. Министрите за правда се задолжени за соработката на правосудните органи во областите на граѓанската/кривичната материја и фундаменталните права, додека министрите за внатрешни работи, помеѓу другото, се занимаваат со миграциите, управувањето со границите и полициската соработка.

Заедно со Европскиот парламент, Советот донесува акти чија цел е да се обезбедат фундаментални права, слободно движење на луѓето по Европската Унија, и на граѓаните да им се овозможи висок степен на заштита.

Како функционира ЦОСИ?

Членовите на ЦОСИ доаѓаат од сите земји членки на ЕУ, од министерствата за правда или внатрешни работи, а тука се и претставниците на Европската комисија и Европската служба за надворешно дејствување (ЕЕАС). Покрај претставниците на другите надлежни тела и институции, на состаноците на ЦОСИ како набљудувачи може да учествуваат и претставници на агенциите на ЕУ, како што се ЕВРОПОЛ, ЕВРОПРАВДА, ФРОНТЕКС и ЦЕЛОП.

ЦОСИ не учествува во подготовката на правни акти, ниту пак има мандат да води операции. Тоа се обврски на земјите членки на ЕУ.

ЦОСИ му поднесува извештаи на Советот на Европската Унија за спроведените активности кои потоа се проследуваат до Европскиот парламент и националните парламенти.

ЦОСИ и Западен Балкан

Работата на ЦОСИ на прашањата кои се однесуваат на Западен Балкан (ЗББ) е поврзана со работата на Комитетот за политика и безбедност, уште едно подготвително тело на Советот на ЕУ. Овие два комитета заедно работат на зајакнување на врската помеѓу внатрешната и надворешната безбедност на ЕУ (што вклучува изработка на стратегии и политики, но и активности на ЕУ во надворешната и безбедносната политика, со кои се промовира мирот и стабилноста и соработката со други држави и меѓународни организации при совладување на заеднички закани и предизвици). Целта на активностите на овие две тела е развивање и унапредување на соработката во областа на безбедноста и борбата против организираниот криминал во Западен Балкан. Таа, покрај тоа, им помага и на веќе постојните регионални иницијативи во решавањето на заедничките предизвици во областа на безбедноста и владеењето на правото.

ПРАШАЊА:

1. Постојаниот комитет за внатрешна безбедност (ЦОСИ) е подготвително тело на која институција на ЕУ?
2. Кои се членови на комитетот ЦОСИ?
3. Дали ЦОСИ учествува во законодавната постапка на ЕУ?

ИЗВОРИ НА ИНТЕРНЕТ:

[Службена веб-страница на ЦОСИ](#)

[Одлука на Советот од 25 февруари 2010 година за основање на комитетот ЦОСИ](#)

[Извештај на Европскиот парламент и националните парламенти за постапување на ЦОСИ за периодот од јули 2017 година до декември 2018 година](#)

[Службена веб-страница на Советот на Европската Унија](#)

Агенција на Европската Унија за соработка при спроведување на законите (ЕВРОПОЛ)

Агенцијата на Европската Унија за соработка при спроведување на законите (ЕВРОПОЛ) ги поддржува земјите членки при спречување и борба против сите форми на меѓународен и организиран криминал, компјутерски криминал и тероризам. ЕВРОПОЛ дејствува како главен центар на информациите, а пружа и оперативна поддршка и решенија на ниво на Европа. Цел му е да обезбеди делотворен одговор на Европската Унија на тероризмот, трговијата со дрога, криумчарењето луѓе, компјутерскиот криминал и другите активности кои припаѓаат во групата на организиран криминал. Тие други активности опфаќаат:

- трговија со оружје;
- сексуална злоупотреба на деца;
- перење пари;
- финансиски истраги:
- корупција;
- фалсификување; и
- конфискување и враќање на имот.

ЕВРОПОЛ е основан врз Конвенцијата која земјите членки на ЕУ ја потпишале во 1995 година, а функционира од 1999 година. Во 2010 година станува агенција која својата работа ја заснова на главните вредности за кои се залага, а тоа се: служење на општеството, интегритет, одговорност, иницијатива, партнерство и разноликост.

ЕВРОПОЛ има повеќе од 1000 вработени, 220 службеници за врски и околу 100 луѓе кои работат на анализа на криминалното дејствување. Седиштето на ЕВРОПОЛ е во Хаг, Холандија.

Кои се главни приоритети на ЕВРОПОЛ?

Стратегијата на ЕВРОПОЛ претставува референтна рамка за неговите секојдневни операции и поддршка за соработката која ја пружа во областа на примената на законите во Европската Унија.

Водечки стратешки приоритети на ЕВРОПОЛ се:

- да биде европски центар за криминалистички информации кој на најдобар начин ги користи податоците кои ги добива од своите многубројни партнери;
- да пружа брза оперативна поддршка;
- да служи како платформа за европски решенија кога станува збор за работата на полицијата;
- да биде на чело на истражувањето и иновациите наменети за областа на спроведување закони; и
- да служи како пример за одговорна европска организација за спроведување закони која работи успешно, со која добро се управува и која промовира разноликост и ангажирање на вработените.

Стратешките цели се наведени и подетално опишани во [повеќегодишниот програмски документ на ЕВРОПОЛ](#) (чие важечко издание се однесува на периодот 2020-2021 г.).

Кои се главни услуги и видови поддршки кои ги нуди ЕВРОПОЛ?

ЕВРОПОЛ на националните агенции за спроведување закони им нуди цела низа алатки и методи за борба против криминалот: ја олеснува размената на информации, спроведува анализа на кривичните дела и процена на заканата, а помага и во координација на прекуграничните истраги и оперативното делување.

За разлика од националните полициски сили, ЕВРОПОЛ нема овластување самостојно да спроведува истрага.

ЕВРОПОЛ има три главни платформи и бази на податоци кои ја олеснуваат размената на информации и им помагаат на доносителите на одлуки во земјите членки да утврдат приоритети во борбата против организираниот криминал и тероризам. Тоа се: [Мрежна апликација за безбедна размена на податоци \(СИЕНА\)](#), [Информациони систем на ЕВРОПОЛ \(ЕИС\)](#) и [Платформа за експерти на ЕВРОПОЛ \(ЕПЕ\)](#).

ЕВРОПОЛ, земјите членки на ЕУ и трети лица разменуваат податоци за криминални активности преку Оперативниот центар кој работи 24 часа дневно. Оваа високо-обезбедена единица вработува повеќе од 30 експерти и аналитичари. Покрај нивните услуги, ЕВРОПОЛ на агенциите за спроведување на законите ширум ЕУ им нуди форензичка поддршка и им помага во изградбата на капацитети и одржување обуки.

ЕВРОПОЛ ги унапреди своите способности и неодамна основаше неколку центри кои се занимаваат посебно со специфичните закани со кои се соочува ЕУ:

- Европски центар за компјутерски криминал (ЕСЗ), основан во 2013 година;
- Европски центар за борба против криумчарење мигранти (ЕМСЦ), основан во 2016 година;
- Европски центар за борба против тероризмот (ЕЦТЦ), основан во 2016 година;
- Координирана коалиција за борба против кршењето на правата на интелектуална сопственост (ИПЦЗ).

Како се управува со ЕВРОПОЛ?

Како и со сите други ЕУ-агенции, со ЕВРОПОЛ се управува врз основа на системот за контрола, проверка и надзор. Управниот одбор е главно управувачко тело кое пружа стратешки насоки и го надгледува извршувањето на задачите. Ги усвојува годишните и повеќегодишните програми за работа и годишниот буџет и ги врши должностите поврзани со управувањето. Членството на Управниот одбор опфаќа по еден претставник од сите земји членки на кои се однесува Уредбата за основање на ЕВРОПОЛ и еден претставник од Европската комисија. Данска има статус на набљудувач.

На чело на ЕВРОПОЛ е извршен директор, кој, по одлука на Управниот одбор, со едногласна одлука на Советот на ЕУ за правосудство и внатрешни работи, се именува на период од четири години. На извршниот директор му помагаат тројца заменици. Ги именува истиот совет, а мандатот им трае четири години.

Советот на ЕУ за правосудство и внатрешни работи е задолжен за контрола и насочување на работата на ЕВРОПОЛ. Тој, заедно со Европскиот парламент, му го одобрува буџетот и ги усвојува прописите кои се однесуваат на неговата работа. Европскиот парламент игра важна улога во следењето на работата на ЕВРОПОЛ. За политичкиот надзор над неговата работа задолжена е Заедничката парламентарна група за спроведување надзор (ЗПГСН), која се состои од членови на националните парламенти (најмногу четири членови од секој парламент посебно) и членови на Европскиот парламент (до 16).

Работата на ЕВРОПОЛ ја надгледува Постојаниот комитет за внатрешна безбедност (ЦОСИ), додека Европскиот надзорен орган за заштита на личните податоци (ЕДПС) гарантира дека податоците кои ги поседува ЕВРОПОЛ се чуваат, обработуваат и користат на начин на кој се штитат сите права на поединците. Што се однесува до финансискиот надзор, годишните извештаи на ЕВРОПОЛ се подложни на надворешна ревизија која ја спроведува Европскиот суд на ревизори (ЕСР).

ЕВРОПОЛ и Западен Балкан

Западен Балкан е подрачје од посебно значење за ЕВРОПОЛ. Соработката со овој регион со години се смета за приоритет, што резултирало со склучување стратешки и оперативни договори со шесторката на Западен Балкан. Со спроведувањето на горенаведените договори и целосната примена на веќе постојните механизми, криумчарењето мигранти, организиранот криминал и тероризам и понатаму се клучни области од заеднички интерес. Во дописот на Европската комисија од 2018 година, [„Кредибилна перспектива на проширување и зајакнато ангажирање на ЕУ на Западен Балкан“](#) предложено е поголемо ангажирање на ЕВРОПОЛ во регионот ЗББ, во врска со прашањата на безбедност и миграција. Со дописот се предвидува и отворање на три канцеларии за врски со ЕВРОПОЛ на Западен Балкан (првата е отворена во Албанија во септември, 2019 година, додека за преостанатите две се планира да бидат во Босна и Херцеговина и Србија), како и понатамошно промовирање на заедничките истражни тимови.

ПРАШАЊА:

1. Каде се наоѓа седиштето на ЕВРОПОЛ?
2. Кои се главните активности кои ги спроведува ЕВРОПОЛ и кои услуги ги пружа?
3. Кој го именува извршниот директор на ЕВРОПОЛ?

ИЗВОРИ НА ИНТЕРНЕТ

[Уредба за основање на ЕВРОПОЛ](#)

[Службена веб-страница на ЕВРОПОЛ](#)

[Интерактивна историја на ЕВРОПОЛ](#)

[Стратегија 2020+ на ЕВРОПОЛ](#)

[Статистики и податоци на ЕВРОПОЛ](#)

[ЕВРОПОЛ во акција](#)

[Главни извештаи на ЕВРОПОЛ](#)

Агенција на Европската Унија за соработка во областа на кривичното правосудство (ЕВРОПРАВДА)

Агенцијата на Европската Унија за соработка во областа на кривичното правосудство (ЕВРОПРАВДА) пружа поддршка во координацијата и соработката на националните органи за правосудство во борбата против оној тип на тероризам и организиран криминал кој не ја погодува само една земја членка.

ЕВРОПРАВДА постапува на барање на надлежните органи на земјите членки или на сопствена иницијатива. Во некои случаи може да се постапува и на барање на Европската комисија или Канцеларијата на европскиот јавен обвинител (ЕППО).

Идејата за формирање единици за соработка на правосудните органи е прв пат претставена на состанокот на Советот на Европа, одржан во октомври 1999 година. Одлуката на Советот е усвоена и ЕВРОПРАВДА е основана во 2002 година. Во меѓувреме се прошири – како што се проширија, после сè, и нејзините задачи и активности во областа на соработката во кривичното правосудство во Европа. Советот на ЕУ и Европскиот парламент во 2018 година усвоија нова уредба со која е унапредена нејзината работа. Седиштето на ЕВРОПРАВДА е во Хаг, Холандија.

Мисија и активности на ЕВРОПРАВДА

Мисијата на ЕВРОПРАВДА е да ја развива и унапредува соработката и координацијата во областа на правосудството, како и меѓународната доверба во борбата на Европската Унија против организираниот прекуграничен криминал.

Главни задачи на ЕВРОПРАВДА се:

- да ги информира надлежните органи на земјите членки за истрагите и кривичното гонење;
- да им пружа помош на надлежните органи на земјите членки при обезбедување најдобра можна координација во истрагата и кривичното гонење;
- врз основа на анализите на ЕВРОПОЛ, да помага во унапредувањето на соработката помеѓу надлежните органи на земјите членки;
- во кривичната материја да соработува и да се советува со Европската правосудна мрежа за кривични прашања (ЕЈН);
- тесно да соработува со Канцеларијата на европскиот јавен обвинител за прашањата кои спаѓаат под негова надлежност;
- да обезбедува оперативна, техничка и финансиска поддршка во прекуграничните операции и истраги кои ги спроведуваат земјите членки;
- да пружа поддршка и повремено да зема учество во специјализираните стручни центри на ЕВРОПОЛ, како и во останатите институции, тела, канцеларии и агенции на Европската Унија;
- да соработува со институциите, телата, канцелариите, агенциите и мрежите на ЕУ кои дејствуваат во областа на слободата, безбедноста и правдата; и
- да го поддржува дејствувањето на земјите членки во борбата против тешкиот криминал.

За да може ефикасно да ги извршува своите задачи, ЕВРОПРАВДА има право од надлежните органи на земјите членки да побара да истражи одредени дела и во врска со нив да спроведе кривично гонење, или пак, да настапи како координатор кога станува збор за тие надлежни органи. Покрај тоа, има право да основа заеднички истражен тим и да му ги достави информациите кои му се неопходни за извршување на задачите, како и да преземе посебни истражни мерки или кои било други оправдани мерки за потребата на истрагата или кривичното гонење.

Кои се главни услуги и видови поддршки кои ги пружа ЕВРОПРАВДА?

ЕВРОПРАВДА во сите предмети обезбедува координација на истрагата, залагање за размена на информации и откривање на меѓусебните врски помеѓу истрагите кои во дадениот момент се во тек. Освен тоа, помага при изработка на обвинителски стратегии и изведување на заеднички акции.

Како поминуваат годините, бројот на предмети непрестајно расте. ЕВРОПРАВДА во 2018 година имаше 6500 предмети, додека во 2018 координираше скоро 200 прекугранични истраги поврзани со тероризам. Истата година оформен е Европски правосуден регистар за борба против тероризмот.

ЕВРОПРАВДА е домаќин на Европската правосудна мрежа за компјутерски криминал (ЕЈЦН). Нуди поддршка и при заштитата на европските граници така што работи на истраги во областа на криумчарењето мигранти, што бара делотворна правосудна соработка како помеѓу земјите членки, така и со земјите на потекло, транзит и дестинациите надвор од Европа.

Со оглед на единствената положба, кога станува збор за координацијата на прекуграничните кривични истраги, ЕВРОПРАВДА го поддржува целосното користење на алатките на ЕУ за правосудна соработка, засновано на меѓусебно признавање, како што се на пример: европскиот налог за апсење⁴ и европскиот налог за истрага⁵.

ЕВРОПРАВДА во 2018 година поддржа издавање на скоро 1000 европски налози за истрага и за извршување на повеќе од 700 европски налози за апсење.

Како се управува со ЕВРОПРАВДА?

Колегиумот на ЕВРОПРАВДА се состои од национални членови, по еден од секоја членка на ЕУ (со исклучок на Данска, за која Уредбата за основање на ЕВРОПРАВДА не е обврзувачка), а вклучува и судии, обвинители или други еднакво стручни лица од областа на правосудството, еден претставник од Европската комисија и административен директор, кој нема право на глас. Колегиумот бира претседател на ЕВРОПРАВДА за период од четири години, со ограничување на два последователни мандата. Претседателот ја надгледува работата на колегиумот, а во извршувањето на обврските му помагаат двајца потпретседатели. Извршниот одбор има шест членови; тој помага во управување на колегиумот, но не е вклучен во неговото оперативно дејствување. Административниот директор управува со администрацијата и е правен застапник на ЕВРОПРАВДА.

4 За дополнителни информации за европскиот налог за апсење в. стр. 32

5 За дополнителни информации за европскиот налог за истрага в. стр. 33

Европскиот парламент и парламентите на земјите членки играат важна улога во обезбедувањето на транспарентноста и демократскиот надзор над работата на оваа организација. Што се однесува до Советот на ЕУ, ЕВРОПРАВДА учествува во работата на неговите подготвителни тела, така што дава придонес во постапката на донесување одлуки. Извршувајќи ја својата мисија и задачи, ЕВРОПРАВДА блиску соработува со други институции, агенции и тела на ЕУ.

ЕВРОПРАВДА и Западен Балкан

ЕВРОПРАВДА помогнала во скоро 200 кривични истраги кои ги спровеле земјите членки на ЕУ и ЗБ6 заедно, а ја воспоставила и рамката за структурна соработка на правосудните органи во регионот. Албанија, Северна Македонија, Црна Гора и Србија склучија договор за соработка со ЕВРОПРАВДА и именуваа „обвинители за врски“ кои работат во седиштето на ЕВРОПРАВДА. ЕВРОПРАВДА има контакт-лица во Албанија, Босна и Херцеговина, Северна Македонија, Црна Гора и Србија. Од јануари, 2015 година се евидентирани 330 предмети во кои учествувале 14 заеднички истражни тимови (ЗИТ).

ПРАШАЊА:

1. За што е задолжена ЕВРОПРАВДА?
2. Колку национални членови има колегиумот на ЕВРОПРАВДА?
3. Кој во Западен Балкан има именувано обвинител за врски кој работи во седиштето на ЕВРОПРАВДА?

ИЗВОРИ НА ИНТЕРНЕТ:

[Уредба за основање на ЕВРОПРАВДА](#)

[Службена веб-страница на ЕВРОПРАВДА](#)

[Јавен регистар на ЕВРОПРАВДА](#)

[Годишен извештај на ЕВРОПРАВДА за 2018 година](#)

[Повеќегодишна стратегија на ЕВРОПРАВДА за периодот 2019-2021](#)

[Организациска структура на ЕВРОПРАВДА](#)

Агенција на Европската Унија за обука на органите за спроведување закони (ЦЕПОЛ)

Агенцијата на Европската Унија за обука за спроведување закони (ЦЕПОЛ) развива, спроведува и организира обука за полицијата и други лица кои се занимаваат со спроведување закони. За побезбедна Европа придонесува така што ја олеснува соработката и размената на знаења меѓу полициските службеници и земјите членки на ЕУ и одредени земји кои не се членки, а во врска со прашањата кои се дефинирани како безбедносен приоритет, посебно во Циклусот политики на ЕУ за организиран криминал. ЦЕПОЛ е основана во 2005 година, со одлука на Советот

која е изменета и дополнета со Уредба за основање на ЦЕПОЛ, која во 2015 година ја усвоиле Советот на ЕУ и Европскиот парламент. Уредбата не е обврзувачка за Данска. Седиштето на ЦЕПОЛ е во Будимпешта (Унгарија), додека канцеларијата за врски се наоѓа во Брисел (Белгија).

Кои се главните приоритети на ЦЕПОЛ?

ЦЕПОЛ нуди иновативна и напредна обука и ја унапредува соработката помеѓу полициските органи преку мрежата на образовни институции кои во земјите членки на ЕУ се занимаваат со обука на полицајци. Освен тоа им помага на овие институции околу *front-line* обука на тема на безбедносните приоритети, соработката во областа на спроведувањето закони и размената на информации. На полицајците им пружа можност да се развиваат лично и професионално, преку обука, и на тој начин да придонесуваат кон решавање на проблемите со безбедноста во Европа.

Главни цели на ЦЕПОЛ се:

- да ја поддржува, развива, спроведува и координира обуката наменета за полицајци;
- на националните образовни институции да им доделува грантови за спроведување програми за обука;
- во рамки на работните ангажмани да соработува со земјите кои не се членки на ЕУ;
- да обучува лидери, идни лидери и тренери; и
- во својата обука да ги интегрира резултатите од истражувањето.

Кои се главните услуги кои ги нуди ЦЕПОЛ?

Услугите кои ги нуди ЦЕПОЛ опфаќаат:

- резидентна обука (курсеви, конференции и семинари);
- онлајн-учење (вебинари, онлајн-модули, онлајн-курсеви);
- програми за размена;
- заедничка мастер-програма на ЦЕПОЛ; и
- обука на ниво на ЕУ, во согласност со Стратешката процена на потребата за обука во Европската Унија.

Како се управува со ЦЕПОЛ?

Со цел да се обезбеди колективен одговор на најсериозните безбедносни закани, ЦЕПОЛ соработува со различни тела на ЕУ, меѓународни организации, но и со земјите кои не се членки на Унијата.

Го води извршен директор, кој е одговорен пред Управниот одбор, сочинет од претставници на земјите членки на ЕУ и Европската комисија. Претседавачот со Управниот одбор е претставник на една од трите земји членки кои учествуваат во ротирачкото претседателство со Советот на ЕУ. ЦЕПОЛ има национални единици во сите земји членки, преку кои пружа информации и помош на полицајците кои сакаат да учествуваат во неговите активности.

ЦЕПОЛ и Западен Балкан

ЦЕПОЛ воспостави работни договори со Западен Балкан (ЗББ), а во текот на последните неколку години организираше и спроведе бројни обуки, курсеви, вебинари и програми за размена на одредени теми, како што се на пример: перење пари, миграција, финансиска истрага и тероризам.

ПРАШАЊА:

1. Кои се главни услуги кои ги пружа ЦЕПОЛ?
2. За која земја членка на ЕУ Уредбата за основање на ЦЕПОЛ не е обврзувачка?
3. Кој претседава со Управниот одбор на ЦЕПОЛ?

ИЗВОРИ НА ИНТЕРНЕТ:

[Уредба за основање на ЦЕПОЛ](#)

[Службена веб-страница на ЦЕПОЛ](#)

[Организациска шема на ЦЕПОЛ](#)

[Годишни извештаи на ЦЕПОЛ](#)

[Партнери и заинтересирани учесници](#)

Европска агенција за гранична контрола и крајбрежна стража (ФРОНТЕКС)

Пружајќи техничка поддршка и стручно знаење, Европската агенција за гранична контрола и крајбрежна страна (ФРОНТЕКС) им помага на земјите членки на ЕУ и придружните земји од Шенген⁶ да управуваат со своите надворешни граници, да ја усогласуваат граничната контрола во цела ЕУ и да ја олеснуваат соработката меѓу пограничните органи на земјите членки на ЕУ. Го промовира, координира и развива управувањето со европските граници во согласност со Повелбата на ЕУ за фундаментални права и концептот на интегрирано управување со границите. Агенцијата е основана во 2004 година и нејзината работа моментално е уредена со Уредба која во 2019 година ја усвоиле Советот на ЕУ и Европскиот парламент. Седиштето ѝ е во Варшава, Полска.

Кои се главни приоритети на ФРОНТЕКС?

Мисијата на ФРОНТЕКС е, заедно со земјите членки да ги обезбеди надворешните граници, кои се сигурни и добро функционираат. Главни задачи на ФРОНТЕКС се:

- да ги анализира податоците кои се однесуваат на ситуацијата на надворешните граници на ЕУ и надвор од нив, за полесно да се утврдат миграциските обрасци и за земјите членки да се поддржат во проверката, испитувањето, идентификацијата и земањето отпечатоци од прстите на мигрантите;

---

⁶ Придружни земји на регионот на Шенген се Исланд, Норвешка, Швајцарија и Лихтенштајн.

- да координира и организира заеднички операции и брзи интервенции на надворешните граници на ЕУ во вид на помош на земјите членки, вклучително итни случаи од хуманитарна природа и спасување на море;
- да подготвува анализи на ризик и процена на ранливоста за да се процени способноста и подготвеноста на земјите членки да се соочат со предизвиците на надворешните граници;
- да пружа помош на земјите членки при присилно враќање на лица кои ги исцрпеле сите правни лекови поврзани со можноста за нивен престој во ЕУ;
- да ја поддржува соработката меѓу органите задолжени за спроведување закони, други агенции на ЕУ и царинските служби на морските граници;
- да биде посветен на спречување криумчарење, трговија со луѓе, тероризам и други прекугранични злodelа; и
- да нуди стручно знаење во областа на граничната контрола, развивањето на наставни програми и специјализирани курсеви за граничари ширум Европа.

ФРОНТЕКС нема ниту опрема ниту граничари. Кога координира заеднички операции, земјите членки на ЕУ се оние кои му ги ставаат на располагање граничарите, пловилата, леталата, како и други ресурси. Во сите области на делувањето – а тоа се операции, анализи на ризик, обуки, истражување, развој и враќање мигранти – ФРОНТЕКС дејствува како координатор кој, со цел унапредување на работата и размена на најдобри практики, воспоставува специјализирани мрежи меѓу пограничните органи на ЕУ и придружните земји на Шенген.

Кој вид на поддршка го нуди ФРОНТЕКС?

ФРОНТЕКС им помага на земјите членки на ЕУ и придружните земји на Шенген да управуваат со надворешните граници на ЕУ и да се борат против прекуграничниот криминал. Иако редовната контрола на границите е исклучива одговорност на земјите членки, ФРОНТЕКС својата оперативна улога ја насочува главно кон:

- координација на распоредувањето на дополнителните експерти и техничка опрема во пограничните подрачја кои се изложени на поголеми притисоци; и
- зајакнување на капацитетот на земјите членки во разни области поврзани со контролата на границите, вклучително и обука и размена на најдобрите практики.

Како се управува со ФРОНТЕКС?

Со ФРОНТЕКС управува извршен директор, кому му помага заменик. Извршниот директор и неговиот заменик ги именува управен одбор.

Главни задачи на управниот одбор на ФРОНТЕКС се контролата на работата на агенцијата, подготовка на буџетот и следење на неговото извршување, како и обезбедување транспарентност во постапката на донесување одлуки. Одборот се состои од претставници на пограничните органи на 26 земји членки на ЕУ и два члена на Европската комисија. Претставниците на Исланд, Норвешка и Швајцарија (кои се придружни земји на Шенген) присуствуваат на состаноците на одборот, но правото на глас им е ограничено.

Во согласност со Уредбата за основање, ФРОНТЕКС е одговорен пред Советот на ЕУ и Европскиот парламент, додека работата му ја надгледува Европската комисија.

ФРОНТЕКС и Западен Балкан

Како важен транзитен регион, Западен Балкан е еден од главните приоритети на Агенцијата. Работни договори се склучени со сите членки на ЗБб, додека со Албанија, Црна Гора и Србија се потпишани договори за статусот. Тоа на ФРОНТЕКС му овозможува да пружа помош во управувањето со границите, но и да спроведува заеднички операции и, на основа на договор, да ги распоредува своите тимови во областите кои се граничат со ЕУ. Целта на овие активности е борбата против нелегалната имиграција и прекуграничниот криминал, која понекогаш подразбира и пружање поголема техничка и оперативна помош на границата. Иницијатива за склучување слични договори за статусот е покрената со Северна Македонија и Босна и Херцеговина, па тие моментално се во фаза на финализација. ФРОНТЕКС во мај 2019 година ја покренува својата прва заедничка операција надвор од ЕУ, чија цел беше поддршка на Албанија во контролирањето на границите.

ПРАШАЊА:

1. Која е мисијата на ФРОНТЕКС?
2. Дали ФРОНТЕКС има сопствена опрема и граничари?
3. Каде ФРОНТЕКС ја покренува својата прва заедничка операција надвор од Европската Унија?

ИЗВОРИ НА ИНТЕРНЕТ:

[Уредба за основање на ФРОНТЕКС](#)

[Службена веб-страница на ФРОНТЕКС](#)

[Програмски документ 2019-2021 на ФРОНТЕКС](#)

[Годишен извештај за 2018 година на ФРОНТЕКС](#)

[Регистар на јавно достапна документација на ФРОНТЕКС](#)

[Главни операции на ФРОНТЕКС](#)

Европски центар за следење дрога и зависности од дрога (ЕМЦДДА)

Европскиот центар за следење дрога и зависности од дрога (ЕМЦДДА) ѝ пружа на Европската Унија и нејзините земји членки преглед на европските проблеми со дрогата, заснован на факти и податоци, како и цврста база на докази за поддршка на расправата на таа тема. Покрај тоа, ЕМЦДДА им помага на професионалците и практичарите од овие области да утврдат најдобра практика и пат кон новите области на истражување. Агенцијата е основана во 1993 година со уредба на Советот. Работи од 1995 година, а седиштето ѝ е во Лисабон (Португалија).

Кои се главни приоритети на ЕМЦДДА?

Мисијата на ЕМЦДДА е да пружа фактички, објективни, доверливи и споредливи информации за дрогата и зависностите од дрога, врз чија основа потоа во ЕУ и во земјите членки се донесуваат одлуки и се спроведуваат акции засновани на докази.

За тоа да се постигне, ЕМЦДДА:

- ѝ пружа на Европската Унија и на нејзините земји членки, на европско ниво, информации за дрога, зависности од дрога и последиците од таа зависност;
- прибира, евидентира и анализира податоци за различни трендови поврзани со користење дрога, како и за употребата на легални и нелегални психоактивни супстанции;
- нуди информации за најдобрата практика на земјите членки на ЕУ и олеснува нивна размена.

Усогласени околу едногласното мислење дека квалитетните информации претставуваат предуслов за развој на ефикасна политика во борбата против дрогата, припадниците на ЕМЦДДА ги засноваат своите активности на главните вредности за кои се залагаат, а тоа се: научна извонредност; интегритет и непристрасност; фокусирање на потрошувачите и ориентација кон пружањето услуги; и ефикасност и одржливост.

Кои се главни услуги и видови поддршка кои ги нуди ЕМЦДДА?

Приоритетните области на активностите на ЕМЦДДА опфаќаат, меѓу другото:

- следење на состојбата во врска со проблемот со дрогата, како и растечките трендови и решенија кои се применуваат кога станува збор за прашањата поврзани со дрогата;
- процена на ризикот од нови психоактивни супстанции и одржување на системот за брзо добивање информации; и
- развивање средства и инструменти кои на Европската Унија и на земјите членки ќе им го олеснат следењето и оценувањето на успешноста на политиките кои ги спроведуваат кога е во прашање дрогата.

ЕМЦДДА воспостави инфраструктура и разви алатки неопходни за тоа сите земји членки да ги прибираат податоците на единствен и усогласен начин. Податоците ги прибираат националните „фокусни точки“, кои заедно ја сочинуваат Европската информациска мрежа за дрога и зависности од дрога (Реитокс). ЕМЦДДА соработува со партнерите на ниво на ЕУ и на национално и меѓународно ниво, но и со другите меѓународни организации и партнери од соседните земји и земјите кои се кандидати за членство во ЕУ.

Како се управува со Европскиот центар за следење дрога и зависности од дрога?

Организациската структура на ЕМЦДДА се состои од директорати со кои управува, како и од две статутарни тела – управен и научен одбор. Управниот одбор е главно тело, кога станува збор за донесување одлуки. Се состои од по еден претставник од сите земји членки на ЕУ, Норвешка и Турција, два претставника од Европската комисија и два претставника кои ги именува Европскиот парламент. Се состанува

најмалку еднаш годишно и бира претседавач на период од три години. Научниот одбор, кој се состои од петнаесет еминентни научници кои ги именува Управниот одбор, му помага на Управниот одбор и на директорот на ЕМЦДДА при давањето мислење за научните прашања кои се однесуваат на работата на Агенцијата. Директорот го предложува Европската комисија, а го именува Управниот одбор на обновлив период од пет години.

ЕМЦДДА и Западен Балкан

ЕМЦДДА ја поддржува Европската комисија во процесот на асоцијација и им помага на членките на ЗБб да се подготват за своето идно учество во работата на Агенцијата. Досегашната соработка е остварувана главно во рамки на проектот за техничка соработка со земјите кориснички на ИПА-фондови. Во февруари 2019 година, ЕМЦДДА објави извештај посветен на регионот под наслов [„Начини на лечење од дрога во Западен Балкан: резултати на заедничкото ЕМЦДДА-УНОДЦ истражување на установите за лечење од дрога“](#), во кој е претставен краток преглед на клучните наоди од истражувањето кое е спроведено во 2017 година, на тема лечење од дрога. Техничкиот извештај [„Дрогата и нејзините последици во Западен Балкан 2006-2014“](#) е објавен во 2015 година и прв пружил увид во проблемите предизвикани од дрогата со кои се соочува овој регион. Составен е врз основа на достапните податоци кои се собрани од бројни партнери и ЕМЦДДА. ЕМЦДДА подготвил и национален извештај за дрогата во регионот на ЗБб за 2013, 2014 и 2017 година.

ПРАШАЊА:

1. Кои се главните вредности на ЕМЦДДА?
2. Кои се главните активности на ЕМЦДДА?
3. Што е Реитокс?

ИЗВОРИ НА ИНТЕРНЕТ:

[Уредба за основање на ЕМЦДДА](#)

[Службена веб-страница на ЕМЦДДА](#)

[Портал со најдобрата пракса](#)

[Стратегија ЕМЦДДА 2025](#)

[Програмски документ на ЕМЦДДА за период 2020-2022](#)

[Годишен извештај на ЕМЦДДА за 2018 година](#)

[База на податоци на ЕМЦДДА](#)

[Статистички билтен на ЕМЦДДА](#)

Европска канцеларија за борба против измама (ОЛАФ)

Европската канцеларија за борба против измама (ОЛАФ) ги истражува измамите поврзани со буџетот на ЕУ, како и корупцијата и тешкото кршење на законите во институциите на ЕУ. Покрај тоа, ја развива и политиката за борба против измама за потребите на Европската комисија. Иако при спроведување на истрагата има целосно независен статус, ОЛАФ е дел од Европската комисија и одговара на повереникот задолжен за буџет и администрација (г. Јоханес Хан, Европска комисија 2019-2024).

Европската канцеларија за борба против измама е единствен орган на ЕУ кој е овластен да открива, истражува, застанува на патот на измамите поврзани со фондовите на ЕУ. Таа е и главен орган кој е овластен да ја истражува корупцијата и тешкото кршење на законите од страна на персоналот на ЕУ и членовите на институциите на ЕУ. Игра важна улога во обезбедувањето на интегритетот на персоналот на ЕУ, што е предуслов за ефикасно функционирање на институциите на Унијата.

Кои се главни активности на ОЛАФ?

За да ја исполни својата мисија, ОЛАФ:

- спроведува независни истраги на измама и случаи на корупција во врска со фондовите на ЕУ;
- истражува случаи на тешко кршење на законите од страна на персоналот на ЕУ и членовите на институциите на ЕУ;
- ја развива политиката на ЕУ за борба против измамата.

ОЛАФ ги отвора истрагите врз основа на податоците кои ги добива од многубројните приватни и јавни извори. Истрагите се однесуваат на измама, корупција и други дела кои влијаат на финансиските интереси на ЕУ, кога станува збор за:

- приходите од буџетот на ЕУ (вогласно се во прашање царински измами);
- сите други издатоци на ЕУ (потрошувачка која вклучува структурни фондови, фондови за развој на земјоделството и руралните подрачја, директни расходи, надворешна помош на земјите кои не се членки на ЕУ и нелегална трговија на тутунски производи и фалсификувана роба);
- недоличното однесување на персоналот на ЕУ и членовите на институциите на ЕУ.

Кога предметот ќе се отвори, тој може да се означи како внатрешна истрага (административна истрага во рамки на некои институции или тела на ЕУ), надворешна истрага (административна истрага надвор од институциите или телата на ЕУ) или предмет кој бара координација. Во овој последен вид предмети ОЛАФ помага во истрагата која ја спроведуваат националните органи или некое друго одделение на ЕУ, така што го олеснува прибирањето и размената на информациите и воспоставува контакти. По завршување на истрагата подготвува извештај и процена на финансиската штета. Доколку е потребно, генералниот директор на ОЛАФ ги усвојува препораките во врска со конкретните работи кои треба да се преземат. Препораките може да бидат од финансиска, правосудна, дисциплинска или административна природа. Финансиските препораки се упатуваат на институциите, телата, канцелариите и агенциите на ЕУ, или надлежните органи

на оние земји членки кои ѝ обезбедуваат средства на ЕУ или управуваат со нив. Правосудните препораки се упатуваат на националните обвинителства, додека дисциплинските се упатуваат на органите кои во соодветните институции или тела на ЕУ се овластени да спроведуваат дисциплинска постапка. Административните препораки се упатуваат на институциите, телата, организациите или агенциите на ЕУ, а целта им е да се елиминираат недостатоците во административните постапки или законодавството.

Покрај истражната работа, ОЛАФ придонесува кон развивање квалитетна политика на ЕУ во борбата против измамата така што ја поддржува подготовката на законодавните и регулаторните иницијативи на Европската комисија на кои им е цел да се спречи измамата како појава. Освен тоа, тој ѝ помага на Европската комисија и во развивањето и ажурирањето на стратегии за борба против измамата, во подигнувањето на свеста за проблемите поврзани со измамата, а нуди и различни обуки и семинари за сузбивање на овој облик на криминално делување.

Клучни учесници на ОЛАФ во земјите членки се: националните органи за спроведување закони, царинските органи и правосудните органи. Граѓаните и приватните компании се исто така важни, бидејќи често ја известуваат Агенцијата за можните случаи на измама. ОЛАФ тесно соработува со Европскиот парламент и Советот на ЕУ.

Како се управува со ОЛАФ?

На чело на ОЛАФ е генерален директор, кој е одговорен пред повереникот за буџет и администрација. На генералниот директор му помагаат директорите од четирите директорати на ОЛАФ (Истрага I и II, Поддршка во истрагата и Политика на трудот).

Што се однесува до истражните дејствија, работата на ОЛАФ ја надгледува надзорен одбор кој се состои од пет независни експерти. За да се зајакне независноста на ОЛАФ, одборот има и задача да го следи спроведувањето на истрагата.

Целосната организациска шема на ОЛАФ можете да ја погледнете [ОВДЕ](#).

ОЛАФ и Западен Балкан

Спогодбите за стабилизација и асоцијација, кои се потпишани помеѓу ЕУ и членките на ЗБб му овозможуваат на ОЛАФ, во согласност со својот мандат и делокругот на работа, да побара помош при спроведување на истрагата.

ПРАШАЊА:

1. Која е мисијата на ОЛАФ?
2. Кои типови на истрага ги спроведува ОЛАФ?
3. Кој е задолжен за следење на истражните дејствија кои ги спроведува ОЛАФ?

ИЗВОРИ НА ИНТЕРНЕТ:

[Уредба за основање на ОЛАФ](#)

[Службена веб-страница на ОЛАФ](#)

[Стратешки план на ОЛАФ за период 2016-2020](#)

[Годишен извештај на ОЛАФ за 2018 година](#)

[ОЛАФ во бројки](#)

Европска правосудна мрежа за кривични прашања (ЕЈН)

Европската правосудна мрежа за кривични прашања (ЕЈН) е мрежа на национални контакт-лица која служи за унапредување на соработката меѓу земјите членки на ЕУ во кривичната материја. Основана е во 1998 година со цел, на правно или практично ниво, да ја унапреди правосудната соработка меѓу земјите членки на ЕУ со цел сузбивање на тешкиот криминал, а посебно организираниот криминал, корупцијата, трговијата со дрога и тероризмот. Работата на ЕЈН дополнително е зајакната со донесување одлука на Советот од 2008 година. ЕЈН има секретаријат кој е задолжен за администрација, а седиштето му е во ЕВРОПРАВДА, во Хаг (Холандија).

Која е мисијата на ЕЈН?

ЕЈН ја олеснува правосудната соработка во кривичната материја, така што:

- настапува како активен посредник;
- на надлежните локални органи им пружа правни и практични информации;
- ги поддржува барањата за воспоставување правосудна соработка;
- учествува во создавањето правосудна култура во ЕУ; и
- соработува со други правосудни мрежи, со земјите кои не се членки на ЕУ и партнерите од областа на правосудството при разменување стручно знаење и најдобра пракса во врска со истрагата и кривичното гонење за дела на компјутерскиот криминал.

Како функционира ЕЈН?

ЕЈН се состои од контакт-лица кои ги именуваат сите земји членки од редовите на органите задолжени за меѓународна правосудна соработка, органите на правосудството и други надлежни органи кои се занимаваат со организиран криминал, корупција, трговија со дрога или тероризам. Европската комисија има право да именува контакт-лице за оние области кои се под нејзина надлежност.

Контакт-лицата дејствуваат како „активни посредници“ кои ја олеснуваат правосудната соработка меѓу земјите членки на ЕУ во кривичната материја, така што:

- помагаат при воспоставување на непосредниот контакт меѓу надлежните органи;
- пружаат правни и практични информации неопходни за подготовка на делотворни барања за правосудна соработка; и
- се залагаат за организирање обуки на тема соработка во областа на правосудството.

Покрај контакт-лицата, сите земји членки именуваат и по два национални кореспонденти. Едниот е задолжен за внатрешно функционирање на мрежата, а другиот за поставување и ажурирање на информациите на веб-страницата на ЕЈН, како и за електронските алатки кои ги користи ЕЈН.

Секретаријатот на ЕЈН е администратор на Европската правосудна мрежа.

ЕЈН и Западен Балкан

ЕЈН воспостави соработка и има контакт-лица во Западен Балкан (ЗБб), како во обвинителствата така – во некои случаи – и во други надлежни органи. Контакт-лицата од Западен Балкан често учествуваат на пленарните седници на ЕЈН, што им пружа можност да се запознаат со колегите и да разменат искуства.

ПРАШАЊА:

1. Која е мисијата на Европската правосудна мрежа за кривични прашања (ЕЈН)?
2. Како функционира ЕЈН?
3. Дали претставниците на ЗБб учествуваат во работата на ЕЈН?

ИЗВОРИ НА ИНТЕРНЕТ:

[Одлука за воспоставување на ЕЈН](#)

[Службена веб-страница на ЕЈН](#)

[Извештај на ЕЈН за 2017/2018 година](#)

[Соработка на ЕЈН со земјите кои не се членки на ЕУ и правосудните мрежи](#)

Европска мрежа за спречување криминал (ЕУЦПН)

Целта на Европската мрежа за спречување криминал (ЕУЦПН) е да ги поврзува експертите на локално, национално и европско ниво и да им пружа поддршка, како и меѓу земјите членки на ЕУ да промовира знаење и пракса во областа на превенцијата од криминал. ЕУЦПН придонесува кон развивање и промовирање на мултидисциплинарен и превентивен пристап на криминалното дејствување и на чувството на недоволна безбедност кое во Европа се јавува како негова последица. Седиштето на секретаријатот на ЕУЦПН е во Брисел.

Мрежата е основана во 2001 година, со одлука на Советот. Нејзини главни цели се:

- да служи како референтна точка за целните групи (а тоа се практичарите и креаторите на политики на локално и национално ниво, релевантните меѓународни и ЕУ агенции, организации и работни групи);
- со другите да го дели стручното знаење за спречувањето криминал;
- да ја поддржува работата на спречување криминал на национално и локално ниво;
- да придонесува за политиката и стратегијата на ЕУ за спречување криминал; и
- да учествува во различни видови превенција на криминалот, во однос на стратешките приоритети на ЕУ.

Кои се главни активности на ЕУЦПН?

Активностите на ЕУЦПН се насочени кон:

- проширување на базите податоци на ЕУЦПН (добра пракса, политика, истражување);
- подготовка на кампања за спречување криминал;
- истражување на превенциите од криминал;
- изработка на различни комплети алатки, главни документи и билтени;
- надворешно претставување на ЕУЦПН и промовирање на превенцијата од криминал; и
- организирање состаноци и работилници со експерти и различни учесници.

ЕУЦПН ги утврдува своите активности врз основа на стратешки цели и ги усвојува на период од една година. Организира годишна конференција на која се разменуваат и делат искуства и знаења поврзани за најдобрата пракса во областа на спречувањето криминал и унапредување на сигурноста и безбедноста во земјите членки на ЕУ.

Како функционира ЕУЦПН?

Главниот орган на ЕУЦПН е одборот на национални претставници, кој се состои од претседавач, извршен одбор и национални претставници. Сите земји членки именуваат по еден претставник и еден заменик, кои присуствуваат на седниците на ЕУЦПН. Одборот се состанува најмалку два пати годишно и е задолжен за прифаќање на стратешките извештаи на Мрежата, за спроведување на годишната програма и за усвојување на годишниот извештај. Претседавачот на ЕУЦПН, како во Советот на ЕУ, се ротира на секои шест месеци. Извршниот одбор се состои од два национални претставника (кои ги бира Одборот на период од 18 месеци) и национални претставници од претходното, моменталното и две идни претседателства со Советот на ЕУ. Претставникот на Европската комисија присуствува на седниците на извршниот одбор и одборот на националните претставници како набљудувач.

Секретаријатот го претставува ЕУЦПН пред другите и му пружа општа, административна, техничка и аналитичка поддршка. Со доделување грантови, работата на Секретаријатот се финансира од Фондот за внатрешна безбедност (ИСФ).

ПРАШАЊА:

1. Кои се главни активности на ЕУЦПН?
2. Кој учествува во работата на извршниот одбор на ЕУЦПН?
3. Како се финансира Секретаријатот на ЕУЦПН?

ИЗВОРИ НА ИНТЕРНЕТ:

[Одлука за основање на ЕУЦПН](#)

[Службена веб-страница на ЕУЦПН](#)

[План на работа на ЕУЦПН за 2020 година](#)

[Центар на знаење на ЕУЦПН](#)

Агенција на Европската Унија за управување со големите информациски системи во областа на слободата, безбедноста и правдата (еу-ЛИСА)

Агенцијата на Европската Унија за управување со големите информациски системи во областа на слободата, безбедноста и правдата (еу-ЛИСА) пружа поддршка при спроведувањето на политиките на ЕУ кои се однесуваат на правосудство и внатрешни работи, така што управува со ИТ-системите од големи размери, особено во областа на азилот, управувањето со границите и миграциската политика.

Агенцијата е посветена на пружање висококвалитетни и ефикасни ИТ услуги и решенија, така што континуирано ги унапредува своите технолошки капацитети во согласност со потребите на земјите членки и расте како центар чија работа служи за пример. Основана е во 2011 година, со уредба на Советот на ЕУ и Европскиот парламент, додека со работа започна во 2012 година. Мандатот на Агенцијата е проширен со нова уредба од 2018 година. Седиштето ѝ е во Талин (Естонија), оперативниот центар во Стразбур (Франција), резервниот центар во местото Санкт Јохан во Понгау (Австрија), а канцеларијата за врски во Брисел (Белгија).

Кои се главните активности на агенцијата еу-ЛИСА?

Главните активности на агенцијата се:

- управување со работата на втората генерација на [Шенгенскиот информациски систем \(СИС II\)](#), со [Визниот информациски систем \(ВИС\)](#) и со [ЕУРОДАЦ](#);
- развивање на [Европскиот систем за евиденција на влезови/излези \(ЕЕС\)](#), [Европскиот систем за патни информации и одобрености \(ЕТИАС\)](#) и [Европскиот систем за електронска кривична евиденција на државјаните на земјите кои не се членки на ЕУ \(ЕЦРИС-ТЦН\)](#) и управување со тие системи;
- обезбедување највисок степен на заштита на податоците и безбедност на информациите;
- истражување, развој и примена на новите системи;
- доставување планови за обука на националните органи за техничката употреба на ИТ-системите; и
- доставување навремени и точни статистички податоци и информации во врска со перформансите на системот.

Сите активности се спроведуваат во согласност со основните вредности за кои се залага еу-ЛИСА, а тоа се: одговорност, транспарентност, висококвалитетна работа, континуитет, тимска работа и фокусираност на корисниците. Овие системи пружаат можност за непрекината и непречена размена на податоци меѓу националните органи кои ги користат и со тоа е неопходно да работат правилно 24 часа дневно, 7 дена во неделата.

Како функционира еу-ЛИСА?

Структурата на Агенцијата ја сочинуваат управниот одбор, извршниот директор и советодавните групи. Управниот одбор се состои од претставници на земјите членки на ЕУ и Европската комисија, додека претставниците на ЕВРОПРАВДА, ЕВРОПОЛ и придружните земји на Шенген (Швајцарија, Исланд, Норвешка и Лихтенштајн) учествуваат во својство на набљудувачи. Извршниот директор, кој е законски застапник на Агенцијата, како и неговиот заменик, ги именува Управниот одбор.

Целосната организациска структура на еу-ЛИСА можете да ја погледнете [ОВДЕ](#).

еу-ЛИСА и Западен Балкан

Сите конзулати на земјите членки на Шенген кои се наоѓаат во регионот ЗБ6 уште од 2014 година го користат Визниот информациски систем (ВИС), односно централната база која на органите на земјите членки на Шенген им служи за размена на податоци за краткорочни визи (кои се издаваат на период до три месеци). Системот служи само за оние лица на кои за влез им е потребна виза. Новиот систем на влезови и излези ќе послужи за евиденција на податоците за влезовите, излезите и одбиените барања за влез на лица кои се државјани на земјите кои не се членки на ЕУ, а кои ги преминуваат надворешните граници на Шенгенскиот регион. Еу-Лиса е онаа која, во соработка со земјите членки, ќе го развие овој систем за кој се очекува да започне со работа во 2020 година.

ПРАШАЊА:

1. За кои системи е задолжена еу-ЛИСА?
2. Кој учествува како набљудувач на состаноците на Управниот одбор на еу-ЛИСА?
3. Каде се наоѓа седиштето на еу-ЛИСА?

ИЗВОРИ НА ИНТЕРНЕТ:

[Уредба за основање на еу-ЛИСА](#)

[Службена веб-страница на еу-ЛИСА](#)

[Стратегија на еу-ЛИСА за периодот 2018-2022](#)

[Единствен програмски документ на еу-ЛИСА, 2020-2022](#)

[Извештај за активностите на еу-ЛИСА за 2018 година](#)

Инструменти на Европската Унија за борба против организираниот криминал

Процена на заканата од тежок и организиран криминал во ЕУ (СОКТА)

Процената на заканата од тежок и организиран криминал (СОКТА) е еден од главните стратешки извештаи на ЕВРОПОЛ, кој служи за проценка и утврдување на приоритетите кога станува збор за закани, ранливост и можност за криминално делување. Извештајот содржи детална анализа на тешкиот и организиран криминал кој ѝ се заканува на Европската Унија, а наменет е за оние кои работат на терен, за сите припадници на органите задолжени за спроведување закони, доносителите на одлуки и пошироката јавност. Во извештајот на СОКТА се утврдуваат приоритетни области на криминалното делување кон кои би требало да се насочат оперативните акции на ЕУ.

Како се подготвува извештајот СОКТА?

Првиот СОКТА-извештај е објавен во 2013 година, а е подготвен во согласност со новата [методологија](#) развиена во текот на периодот 2011-2012. Методологијата опфаќа квалитативни и квантитативни аналитички техники, како и збир јасно дефинирани показатели, кои се користат за подобро разбирање на тешкиот и организиран криминал. Пред тоа, од 2006 до 2011 година подготвени се и објавени пет Процени на заканата од организиран криминал (ОКТА).

Постапката на создавање на извештајот СОКТА опфаќа подготовка и усвојување на методологијата, прибирање податоци, анализирање податоци, изработка на самиот извештај и наведување на препорачаните приоритети.

Анализата на СОКТА најмногу се занимава со:

- тешкиот и организиран криминал во ЕУ;
- организираните криминални групи или поединци кои се вклучени во криминални активности; и
- факторите кои се присутни во поширокото опкружување, а кои би можеле да влијаат врз обликувањето на природата на тешкиот и организиран криминал во ЕУ.

Резултатите од сеопфатната анализа на заканите со кои се соочува ЕУ се претставуваат во вид на збир препораки врз чија основа Советот на ЕУ утврдува и дефинира приоритети и планира оперативни акции.

СОКТА настанува како резултат на блиската соработка меѓу ЕВРОПОЛ, органите задолжени за спроведување закони во земјите членки, агенциите и телата на ЕУ, како и соработката со меѓународните организации и земјите кои не се членки на ЕУ, но имаат склучено стратешки или оперативен договор со ЕВРОПОЛ.

СОКТА 2017

ЕВРОПОЛ го објави најновиот СОКТА-извештај во 2017 година. Во него се наведуваат постојните и очекувани движења со кои се соочува ЕУ во врска со тешкиот и организиран криминал, како и главните групи и поединци кои се занимаваат со криминалот во ЕУ. Дефинирани се и факторите кои ја обликуваат природата на тешкиот и организиран криминал во Унијата. Во документот се утврдени осум приоритетни закани кога станува збор за криминалното делување: компјутерски криминал; производство, дистрибуција и трговија со дрога; криумчарење мигранти; организиран криминал во областа на сопственоста; трговија со луѓе; криминални финансии и перење пари; измами поврзани со фалсификување документи; и трговија со нелегална стока и услуги на интернет.

СОКТА и Западен Балкан

Министерството за внатрешни работи на Република Србија во 2015 година ја објави својата прва [Процена на заканите од тежок и организиран криминал \(СОКТА\)](#). Документот е создаден во согласност со методологијата на ЕВРОПОЛ и претставува стратешки преглед на тешкиот и организиран криминал во нашата држава. Областите кои се разгледуваат во него вклучуваат: дрога, нелегална миграција, трговија со луѓе, перење пари, корупција, стопански криминал, компјутерски криминал и организирани криминални групи. Регионалната процена на заканите од тежок и организиран криминал е изработена со поддршка на ОБСЕ и пружа сеопфатна анализа на моменталната ситуација и трендови, како и на најголемите закани во регионот на Западен Балкан.

ПРАШАЊА:

1. Кога е подготвен првиот СОКТА-извештај?
2. Кој учествува во подготовката на СОКТА-извештајот?
3. Кои се главни, приоритетни закани кои се дефинирани во СОКТА-извештајот за 2017 година?

ИЗВОРИ НА ИНТЕРНЕТ:

[СОКТА-методологија](#)

[Службена веб-страница на ЕВРОПОЛ](#)

[СОКТА-извештај за 2017 година](#)

[СОКТА 2017, интернет-верзија](#)

[СОКТА-извештај за 2013 година/ОКТА-извештаи](#)

Процена на заканата од организиран компјутерски криминал во ЕУ (иОКТА)

Процената на заканата од организиран компјутерски криминал (иОКТА) е извештај на ЕВРОПОЛ во кој се наведуваат клучните откритија, новите закани, но и трендови во врска со компјутерскиот криминал кои влијаат на управувањето, работењето и граѓаните во цела ЕУ. Ги содржи најважните препораки за органите на редот и законот и доносителите на политики, за да им се помогне ефикасно да се подготват и да одговорат на заканите кои ги носи со себе компјутерскиот криминал.

иОКТА особено се занимава со оние области од криминалот за кои е задолжен Европскиот центар за компјутерски криминал (ЕЦЗ):

- злодела кои се вршат исклучиво со помош на компјутер;
- сексуално искористување на деца преку интернет; и
- измами поврзани со плаќање.

Како се подготвува извештајот иОКТА?

Извештајот иОКТА го подготвува ЕЦЗ, кој ги добива податоците од експерти од ЕВРОПОЛ, земјите членки на ЕУ, органите задолжени за спроведување на законот во Европската Унија и надвор од неа, како и од партнерите и учесниците од приватниот и финансискиот сектор и академската заедница.

Извештајот е поделен на поглавја кои се осмислени и подготвени така што во нив:

- се наведуваат клучните наоди од извештајната година, поврзани за одредени области од компјутерскиот криминал;
- се утврдуваат идните трендови и движења; и
- се даваат препораки.

Освен тоа, извештајот иОКТА претставува краток преглед на заканите по географски региони и на компјутерското криминално делување на сите пет континенти.

иОКТА 2019

Во извештајот иОКТА за 2019 година се опишуваат и анализираат најновите трендови и моменталното влијание на компјутерскиот криминал врз ЕУ, во три области со кои е овластен да се занимава ЕЦЗ. Покрај тоа се разгледуваат и одредени дополнителни области: криминална злоупотреба на „темната страна на интернетот“ (*Dark Web*) и конвергенција на компјутерскиот криминал и тероризам. Овде е и поглавјето кое е посветено на факторите кои се појавуваат во поголемиот дел од областите на криминалното делување, но кои, сами по себе, не се неопходно злодела (на пр.: социјален инженеринг, лица кои нелегално пренесуваат стекнати пари, кривична злоупотреба на криптовалутите).

ПРАШАЊА:

1. Која е главна тема на извештајот иОКТА?
2. Кој го подготвува извештајот иОКТА?
3. Колку често се објавува извештајот иОКТА?

ИЗВОРИ НА ИНТЕРНЕТ:

[Извештај иОКТА за 2019 година](#)

[Сите иОКТА-извештаи](#)

[Европски центар за компјутерски криминал \(ЕС3\)](#)

[Службена веб-страница на ЕВРОПОЛ](#)

Пракса на размена на информации во ЕУ

И покрај фактот дека институциите и агенциите на ЕУ не се овластени самостојно да водат истраги и оперативно да делуваат во областа на спроведувањето закони – бидејќи тоа се обврски на земјите членки – неопходно е да се воспостави ефикасна соработка помеѓу полицијата и другите надлежни органи на земјите членки и таа постојано да се унапредува со цел спречување и борба против тешкиот прекуграничен криминал и тероризам во ЕУ.

Предуслов за ефикасната соработка е тоа, на националните органи задолжени за спроведување на законот и другите надлежни органи, да им се обезбеди навремен пристап со исправни, точни и ажурирани информации и податоци. Со примената на праксата за размена на информации, надлежните органи на земјите членки можат успешно и навремено да ги спроведуваат активностите и дејствијата насочени кон спречување, откривање и истражување на криминалното делување.

Во последните неколку години ЕУ се стремеше да развие механизми и правни рамки за поддршка и полесна соработка меѓу земјите членки, чија цел беше, во областа на внатрешните работи да се постигне повеќе, особено во областа на прекуграничниот криминал и борбата против тероризмот. Со програмите кои се усвоени на ниво на ЕУ -[Хашка програма](#) (2005–2010) и [Стокхолмска програма](#) (2010–2015) – се утврдени приоритети и начини на размена на информации, како и инструменти на соработка.

Овие приоритети, фокусирани на интересите и потребите на граѓаните на ЕУ, но и на други лица за кои ЕУ одговара кога гарантира безбедност во Европа, се:

- залагање за граѓанство и основни права;
- Европа на законите и правдата;
- Европа која штити;
- пристап на Европа во глобализираниот свет;
- Европа која е одговорна и солидарна и која дејствува во партнерство кога станува збор за миграција и азил; и
- улогата на Европа во глобализираниот свет – надворешна димензија.

Европската комисија и агенциите на ЕУ, во соработка со земјите членки, осмислија и обезбедија бројни алатки со кои се олеснува и унапредува размената на информации помеѓу органите задолжени за спроведување закони и другите надлежни органи.

Следи кратка презентација на алатките и механизмите кои се користат најчесто.

Евиденција на имињата на патниците (ПНР)

Евиденцијата на имињата на патниците (ПНР) е воспоставена во 2016 година, со директива на Европскиот парламент и Советот. Благодарение на неа, земјите членки од авиокомпаниите добиваат податоци за патниците и ги обработуваат со цел спречување, откривање, истражување и кривично гонење за терористички акти и тешки кривични дела. Работејќи на одреден начин (преку резервации и чекирање пред полетување), авиокомпаниите прибираат податоци како што се датуми на патување, итинерари, информации за картите, контактни податоци, патнички агенции, начини на плаќање, броеви на седишта и податоци за багажот. Правилата се применуваат на авионите кои во земјите членки доаѓаат од земјите кои не се членки. Земјите членки имаат обврска да основаат посебни субјекти кои се одговорни за прибирање, чување и обработка на овие податоци, односно Единици за собирање информации за патниците (ПИУ).

Европски систем за електронска кривична евиденција (ЕЦРИС)

Европскиот информациски систем за собирање податоци за претходно осудувани лица е воспоставен во 2012 година, со [Рамковна одлука на Советот](#). Во 2019 година одлуката е изменета и дополнета со [Директива на Европскиот парламент и Советот](#) за да се обезбеди можност за делотворна размена на информации меѓу земјите членки, за лицата кои се претходно осудувани во Европската Унија. Системот на судии, обвинители и надлежни органи на управата во земјите членки обезбедува полесен пристап до информации за криминалното минато на сите граѓани на ЕУ, без оглед на тоа во која од земјите членки биле претходно осудувани.

Европски систем за надзор на границите (ЕВРОСУР)

Европскиот систем за надзор на границите е воспоставен со [Уредба на Европскиот парламент и на Советот од 2013 година](#), за да се подобри соработката меѓу земјите членки и ФРОНТЕКС за подигнување на свеста за состојбата на терен и способноста за реагирање на надворешните граници. Оваа соработка помага во спречувањето на прекуграничниот криминал и нелегалната миграција, а ги вклучува сите земји на Шенген, како и Бугарија, Романија и Хрватска. Во сите земји членки се оформени национални центри за координација (НЦК) за потребите на координацијата и размената на информации меѓу органите задолжени за надзор на надворешните граници, останатите национални центри за координација и ФРОНТЕКС.

Информациски систем за борба против измама (АФИС)

Со Информацискиот систем за борба против измама управува Европската канцеларија за борба против измама (ОЛАФ). Системот претставува клучна платформа за размена на податоци кои им служат на царинските служби за борба

против измама, а целта му е, врз основа на [Уредбата за меѓусебна помош](#), да ги поддржи царинските служби во борбата против прекуграничниот криминал. Се состои од прилагодени ИТ-апликации осмислени така што ќе ја олеснат меѓусебната соработка на националните органи на власта и соработката со Европската комисија во спроведувањето на законите на ЕУ кои се применуваат за царина и за земјоделските производи.

Шенгенски информациски систем (СИС)

Шенгенскиот информациски систем (СИС), кој е воспоставен со [Одлука на Советот](#) од 2007 година е систем за размена на информации кои во Европа се користат за управување со безбедноста и границите. Со оглед на непостоењето на контролите на внатрешните граници, СИС им помага на надлежните власти ширум Европа да ја чуваат внатрешната безбедност и да управуваат со неа. Надлежните национални органи, како полицијата или граничарите, примаат и во системот внесуваат информации и предупредувања за лицата и предметите. Информациите не се однесуваат само на строго одредени лица или предмети, туку може да содржат и упатства за тоа што треба да се направи кога тие лица/предмети ќе се пронајдат. СИС се користи во 30 земји од Европа, вклучително 25 земји членки на ЕУ (на СИС не се приклучени уште само Ирска и Кипар), во четирите придружни земји на Шенген (Швајцарија, Норвешка, Лихтенштајн и Исланд) и во Велика Британија.

Барање за доставување дополнителни информации при влез на лица во земјите членки на ЕУ (СИРЕНЕ)

Барањето за доставување дополнителни информации при влез на лица во земјите членки на ЕУ е елемент кој е најзначаен за делотворно функционирање на Шенгенскиот информациски систем (СИС). Сите земји членки кои се приклучени на СИС се должни да ја формираат канцеларијата СИРЕНЕ, која работи 24 часа дневно, 7 дена во неделата и која е задолжена за размена на дополнителните информации и координација на активностите поврзани со предупредувањата кои ги издава СИС. Деталните правила и постапки кои се применуваат кога станува збор за овој вид на соработка се наведени во Прирачникот СИРЕНЕ, издаден врз основа на [Извршната одлука на Комисијата](#).

Мрежна апликација за безбедна размена на податоци (СИЕНА)

Мрежната апликација за безбедна размена на податоци е платформа на ЕВРОПОЛ. Покрената во 2009 година, овозможува брза комуникација и размена на оперативни и стратешки податоци и информации меѓу службениците за врски на ЕВРОПОЛ, аналитичарите и експертите, земјите членки и трети лица со кои ЕВРОПОЛ има склучен договор за соработка.

Одлука Прим од Прим (Prüm)

[Одлуката од Прим](#) е одлука која ја донел Советот во 2008 година за да се унапреди прекуграничната соработка помеѓу полицијата и правосудните органи на земјите членки на ЕУ во борбата против тероризмот и прекуграничниот криминал. Содржи одредби на чија основа земјите членки една на друга си одобруваат пристап кон автоматизираните датотеки на ДНК, автоматизираните системи за идентификација на отпечатоците на прстите и податоците за регистрација на возилата.

Шведска иницијатива

[Шведската иницијатива](#) е рамковна одлука на Советот од 2006 година со која се утврдува правната рамка за поедноставување на размената на информации и известувачки податоци меѓу органите кои во земјите членки на ЕУ се задолжени за спроведување закони. Благодарение на неа, постапките кои се неопходни за прекугранична размена на информации за криминално делување и известувачките податоци не се ниту построги ниту посложени од оние кои веќе се користат на национално ниво. Освен тоа, со неа се утврдуваат и услови за размена на информации, како што се на пример: временски рокови и прифатливи оправдувања во случај некој орган да одбие да достави податоци.

ПРАШАЊА:

1. Како земјите членки на ЕУ собираат податоци за патниците?
2. Кој систем обезбедува ефикасно функционирање на Шенгенскиот информациски систем (СИС)?
3. Што е ЕВРОСУР?

ИЗВОРИ НА ИНТЕРНЕТ:

[Уредба за воведување на Евиденцијата на имињата на патниците \(ПНР\)](#)

[Рамковна одлука на Советот за воспоставување на ЕЦРИС](#)

[Уредба од 2019 година за измените и дополнувањата на ЕЦРИС](#)

[Уредба за воведување на ЕВРОСУР](#)

[Одлука за воспоставување соработка преку системот СИРЕНЕ](#)

[Службен веб-портал на ОЛАФ](#)

[Шенгенски информациски систем - СИС](#)

[Одлука на Советот за воведување СИС II](#)

[СИЕНА – службена веб-страница на ЕВРОПОЛ](#)

[Одлука од Прим \(*Prüm*\)](#)

[Шведска иницијатива](#)

Европски налог за апсење

Европскиот налог за апсење (ЕАД) е правна постапка на предавање и екстрадиција на лица од една земја членка на ЕУ во друга. Налогот кој го издаваат правосудните органи на една земја членка е во сила во целата Унија. Тоа значи дека земјите членки немаат право да одбијат да предадат свој државјанин на властите на друга држава доколку тој извршил злодело, или е под сомнеж дека извршил злодело, во таа друга земја членка. Европскиот налог за апсење е средство со кое органите на правосудството поефикасно се борат против криминалот и тероризмот во Европа.

[Уредба за основање воведување на ЕВРОСУР](#)

[Одлука за воспоставување соработка преку системот СИРЕНЕ](#)

[Службен веб-портал на ОЛАФ](#)

[Шенгенски информациски систем - СИС](#)

Како функционира Европскиот налог за апсење (ЕАД)?

Европскиот налог за апсење се користи во сите земји членки на ЕУ, со директен меѓусебен контакт на правосудните органи. Механизмот е заснован на начелото на заемно признавање на судските одлуки, што значи дека налогот се спроведува без дискриминација и на ист начин како апсењето да го побарале соодветните национални органи. Со оваа постапка се забрзува екстрадицијата на осомничените лица и осудени криминалци од една земја членка во друга, за да може да им се суди или за да можат затворската казна да ја издржуваат во онаа земја членка во која го извршиле кривичното дело.

Со воведувањето на Европскиот налог за апсење во јануари, 2004 година, елиминирани се често долготрајните постапки на екстрадиција, кои земјите членки порано ги користеле.

Откако почна да се користи Европскиот налог за апсење, правосудните органи на земјите членки по апсењето на лице имаат 60 дена да одлучат за неговата екстрадиција, со тоа што одлуката, ако лицето прифати да биде екстрадирано, може да биде донесена во рок од 10 дена. Во одредени, посебни случаи – ако од злоделото е поминато премногу време и осомничениот повеќе не е возможно кривично да се гони – земјите членки може да одбијат да го екстрадираат бараното лице.

Кои се условите за издавање европски налог за апсење?

Налогот за апсење може да го издадат националните правосудни органи, доколку се бара лице:

- обвинето за кривично дело за кое е пропишана затворска казна од една година или повеќе; или
- осудено на затворска казна од најмалку четири месеци.

Пред да го издадат налогот, органите на правосудството во земјите членки треба да спроведат проверка на пропорционалноста. Тоа значи дека за секој поединечен предмет треба да ја проценат и утврдат тежината на делото, должината на казната, како и трошоците и користа од извршување на европскиот налог за апсење.

Лицата, во врска со кои е распишан ваков налог за апсење имаат одредени процесни права, но и фундаментални права кои им се загарантирани. Тие, за процесните права се известуваат во писмена форма.

Тие права вклучуваат:

- право на толкувач и преведувач во текот на кривичната постапка;
- право на осомничениот да биде известен за своите права;
- право на адвокат и право на притворените лица на комуникација со членовите на семејството и работодавачите;
- право на правна помош; и
- процесни мерки за заштита на деца.

ПРАШАЊА:

1. Кој го издава Европскиот налог за апсење?
2. Кои се условите за издавање на Европскиот налог за апсење?
3. Кои се процесните права на лицата во врска со кои е издаден Европскиот налог за апсење?

ИЗВОРИ НА ИНТЕРНЕТ:

[Уредба за воспоставување на Европскиот налог за апсење](#)

[Известување на Комисијата – Прирачник за тоа како се издава и извршува Европскиот налог за апсење](#)

[Европскиот налог за апсење во бројки, 2005-2017](#)

Европски налог за истрага

Европскиот налог за истрага (ЕИО) е правен документ кој органите на правосудството на една држава го упатуваат до друга земја членка, барајќи од неа на својата територија да преземе една или повеќе истражни акции. ЕИО е воспоставен во 2014 година со [Директива на Советот и Европскиот парламент](#). Започнал да се користи во 2017 година и се заснова на принципот на меѓународно признавање, односно на претпоставката дека истрагата ќе се спроведе без дискриминација и на ист начин како нејзе да ја наложил органот на онаа земја членка на која ѝ е доставен налогот. Инструментот е обврзувачки за сите земји членки на ЕУ, освен Ирска и Данска.

Како функционира ЕИО?

Смислата на Европскиот налог за истрага е да се олесни прекуграничното прибирање докази во кривичните предмети со тоа што на една земја членка ѝ се дава можност, во која било фаза од кривичната постапка, да побара докази кои се наоѓаат во друга земја членка.

Земјата членка која го издава Европскиот налог за истрага должна е да го подготви користејќи стандарден образец и да го преведе на јазикот на онаа земја членка која го извршува налогот. По приемот на налогот, надлежните органи на земјата членка имаат 30 дена да го признаат и 90 дена да ги спроведат сите истражни акции. Сите докази кои ќе се соберат во текот на истрагата, или веќе се во рацете на надлежните органи, без одлагање се доставуваат до земјата членка која го издала налогот.

Пред да издаде ваков налог, земјата членка е должна да утврди дека тој е неопходен и пропорционален во смисла на целта на постапката, како и дека акциите кои се наведени во налогот можат да бидат наложени и на нејзината територија под исти услови.

Исклучоци при издавањето на Европскиот налог за истрага

Европскиот налог за истрага не се издава кога станува збор за:

- основање на заеднички истражен тим (ЗИТ) и прибирање докази во рамки на тој тим;
- прекуграничен надзор кој е наведен во Конвенцијата за спроведување на Шенгенскиот договор;
- замрзнување/одземање средства/имот за целите на конфискување;
- трансфер на лица за потребите на кривичното гонење.

Во Директивата за воведување на ЕИО се наведени и други исклучоци кои се однесуваат на информации за претходно обвинение, враќање на предметите на оштетениот, пренесување постапки, конфискување имот, соработка меѓу царинските органи и меѓусебна полициска соработка.

ПРАШАЊА:

1. Што е Европски налог за истрага?
2. Кои земји членки на ЕУ не ги обврзува овој налог?
3. Кои се исклучоците кога станува збор за издавањето на овој налог?

ИЗВОРИ НА ИНТЕРНЕТ:

[Директива за воведување на Европскиот налог за истрага](#)

[Службена веб-страница на ЕВРОПРАВДА – Европски налог за истрага](#)

[Надлежни органи во земјите членки на ЕУ, јазици кои се прифаќаат, итни работи и опсег на Директивата за воведување на ЕИО](#)

Дополнителна литература

[Brady, Hugo, and Roderick Parkes. "EU home affairs diplomacy: why, what, where – and how." *Chaillot Paper* no. 135 \(July 2015\): 7-57.](#)

[Busuioc, Dr. Madalina, *EU Justice and Home Affairs Agencies: Securing Good Governance*. Brussels: European Union, 2017.](#)

[Carrera, Sergio, and Elspeth Guild, Lina Vosyliūtė, Amandine Scherrer and Valsamis Mitsilegas. *The Cost of Non-Europe in the Area of Organised Crime*. Brussels: Centre for European Policy Studies, 2016.](#)

[Carrera, Sergio, and Guild Elspeth. *Implementing the Lisbon Treaty - Improving the Functioning of the EU on Justice and Home Affairs*. Brussels: European Union, 2015.](#)

[Deloitte. *How do EU agencies and other bodies contribute to the Europe 2020 Strategy and to the Juncker Commission Agenda?*. Brussels: Deloitte, 2016.](#)

[Di Nicola, Andrea, and Philip Gounev, Michael Levi, Jennifer Rubin, Barbara Vettor et al. *Study on paving the way for future policy initiatives in the field of fight against organized crime: the effectiveness of specific criminal law measures targeting organised crime*. Brussels: European Union, 2014.](#)

[Ernst & Young. *Independent external evaluation of the European Agency for the operational management of large-scale IT systems in the area of freedom, security and justice – eu-LISA*. Brussels: European Union, 2016.](#)

[Espina Ramos, Jorge A. "The European Investigation Order and its Relationship with Other Judicial Cooperation Instruments." *Eucrim*, no. 1 \(January – May 2019\): 53-60.](#)

[Eurojust. *Case Law by the Court of Justice of the European Union on the European Arrest Warrant*. The Hague: Eurojust, 2018.](#)

[European Commission. *Special Eurobarometer 499: Europeans' attitudes towards cyber security*. Brussels, European Union, 2020.](#)

[European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction and Europol. *EU Drug Markets Report 2019*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019.](#)

[Europol and Eurojust. *Common challenges in combating cybercrime*. The Hague: Europol and Eurojust, 2019.](#)

[Gofas, Andreas \(Editor\). *Terrorism and European Security Governance*. Florence: European University Institute, 2018.](#)

[Grevi, Giovanni, and Daniel Keohane, Bernice Lee, Patricia Lewis. *Empowering Europe's Future: Governance, Power and Options for the EU in a Changing World*. Brussels: European Union, 2013.](#)

[Guerra, José Eduardo and Christine Janssens. "Legal and Practical Challenges in the Application of the European Investigation Order." *Eucrim*, no. 1 \(January – May 2019\): 46-53.](#)

[Gutheil, Mirja, and Quentin Liger, Carolin Moller, James Eager, Max Henley, Yemi Oviolu. *EU and Member States' policies and laws on persons suspected of terrorism-related crimes*. Brussels: European Union, 2017.](#)

[ICF Consulting Services Ltd. *Final Report: External evaluation of the EMCDDA*. Brussels: European Union, 2018.](#)

[ICF in cooperation with Unisys. *Study on Advance Passenger Information \(API\) - Evaluation of Council Directive 2004/82/EC on the obligation of carriers to communicate passenger data*. Brussels: European Union, 2020.](#)

[ICF. *Study to assess the impacts related to possible evolutions of EUROSUR - Final Report*. Brussels: European Union, 2019.](#)

[Milt, Kristiina. *Briefing: Police cooperation achievements during the legislative term 2014-2019: the role of the European Parliament*. Brussels: European Union, 2019.](#)

[Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs. *Interoperability of Justice and Home Affairs Information Systems*. Brussels: European Union, 2018.](#)

[PwC. *Feasibility Study for a European Travel Information and Authorisation System \(ETIAS\)*. Brussels: European Union, 2016.](#)

[van Ballegooij, Wouter, and Ivana Kiendl Krišto. *European Arrest Warrant - Framework for analysis and preliminary findings on its implementation*. Brussels: European Union, 2020.](#)

[van Ballegooij, Wouter. *The Cost of Non-Schengen: Civil Liberties, Justice and Home Affairs aspects*. Brussels: European Union, 2016.](#)

Библиографија

Извршната одлука на Комисијата (ЕУ) 2017/1528 од 31. 8. 2017 г., со која се заменува Анексот кон Извршната одлука 2013/115/ЕУ за Прирачникот СИПЕНЕ и останати извршни мерки кои се однесуваат на втората генерација на Шенгенскиот информациски систем (СИС II) (заведено како документ С(2017) 5893), ОЈ L 231 од 7. 9. 2017, стр. 6-51, достапно на адреса: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017D1528>

Известување на Комисијата – Прирачник за тоа како се издава и извршува Европски налог за апсење, ОЈС 335, 6. 10. 2017, стр. 1-83, достапно на адреса: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52017XC1006%2802%29>

Пречистен текст: Рамковна одлука на Советот 2006/960/ПВР од 18. 12. 2006 г., за поедноставување на размената на информации и известувачки податоци меѓу органите на земјите членки на Европската унија, задолжени за спроведување закони, ОЈ L 386, 29. 12. 2006, стр. 98, достапно на адреса: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02006F0960-20061230>

Пречистен текст: Уредба на Европскиот парламент и Советот (ЕУ, Евроатом) бр. 883/2013 од 11. 9. 2013 г., за истрагите кои ги спроведува Европската канцеларија за борба против измама (ОЛАФ) и ставањето надвор од сила на Уредбата на Европскиот парламент (ЕЗ) бр. 1073/1999 и Уредбата на Советот (Евроатом) бр. 1074/1999, ОЈ L 248 од 18. 9. 2013, стр. 1, достапно на адреса: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02013R0883-20170101>

Одлука на Советот 2008/976/ПВР од 16. 12. 2008 г., за Европската правосудна мрежа за кривични прашања, ОЈ L 348, 24. 12. 2008, стр. 130-134, достапно на адреса: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2008.348.01.0130.01.ENG

Рамковна одлука на Советот 2008/841/ПВР од 24. 10. 2008 г., за борбата против организираниот криминал ОЈ L 300, 11. 11. 2008, стр. 42-45, достапно на адреса: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008F0841&from=EN>

Одлука на Советот 2009/316/ПВР од 6. 4. 2009 г., за воспоставување на Европскиот систем за електронска кривична евиденција (ЕЦРИС) со примена на членот 11 од Рамковна одлука 2009/315/ПВР, ОЈ L 93, 7. 4. 2009, стр. 33-48, достапно на адреса: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:32009D0316>

Одлука на Советот 2009/902/ПВР од 30. 11. 2009 г. за воспоставување на Европска мрежа за спречување криминал (ЕУЦПН) и ставање надвор од сила на Одлука 2001/427/ПВР ОЈ L 321 од 8. 12. 2009, стр. 44-46, достапно на адреса: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32009D0902>

Одлука на Советот, од 25 февруари 2010 година, за основање на Постојан комитет за внатрешна безбедност, ОЈ L 52, 3. 3. 2010, достапно на адреса: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32010D0131>

Документ на Советот 12159/12, Методологија за процена на заканата од тежок и организиран криминал (СОКТА), Брисел, 4. 7. 2012, достапно на адреса: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12159-2012-INIT/en/pdf>

Документ на Советот 14108/1/17 REV 1, Нацрт-извештај на Европскиот парламент и националните парламенти, за работата на Постојаниот комитет за внатрешна безбедност во периодот од јули 2017 до декември 2018 година, Брисел, 11. 3. 2019, достапно на адреса: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6818-2019-REV-1/en/pdf>

Документ на Советот 8420/2/17REV2, Нацрт-заклучок на Советот за утврдување приоритети на ЕУ во борбата против организираниот и тешкиот меѓународен криминал за периодот од 2018 до 2021 година, Брисел, 12. 5. 2017, достапно на адреса: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8654-2017-INIT/en/pdf>

Документ на Советот 8810/2/17 REV 2, Проектна задача за Циклусот политики на ЕУ, Брисел, од 5. 12. 2017, достапно на адреса: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10544-2017-REV-2/en/pdf>

Рамковна одлука на Советот 2006/960/ПВР од 18. 12. 2006 г., за поедноставување на размената на информации и известувачки податоци меѓу органите на земјите членки на Европската Унија, задолжени за спроведување закони, ОЈ L 386, 29. 12. 2006, стр. 89-100, достапно на адреса: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TX-T/?uri=celex:32006F0960>

Совет на Европската Унија. ЕМПАКТ – Циклусот политики на ЕУ во борбата против организираниот и тешкиот меѓународен криминал. Луксембург: Издавачка служба на ЕУ, 2018.

Директива на Европскиот парламент и на Советот (ЕУ) 2016/681 од 27. 4. 2016 година, за користење на Евиденцијата на имињата на патниците (ПНР) за потребите на спречување, откривање, истражување и кривично гонење за терористички акти и тешки кривични дела, ОЈ L 119, 4. 5. 2016, стр. 132-149, достапно на адреса: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2016/681/oj>

Директива на Европскиот парламент и на Советот 2014/41/ЕУ од 3. 4. 2014 г., за Европскиот налог за истрага во кривичните предмети, ОЈ L 130, 1. 5. 2014, стр. 1-36, достапно на адреса: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:%3A32014L0041>

еу-ЛИСА. еу-ЛИСА на дело – Информациските технологии во служба на поотворена и побезбедна Европа. Луксембург: Издавачка служба на ЕУ, 2014.

Европска правда. Годишен извештај на Европска правда за 2018 година. Хаг: Европска правда, 2018.

Европска правда. Единствен програмски документ на Европска правда за периодот 2020-2022. Хаг: Европска правда, 2019.

Европска канцеларија за борба против измама – Европска комисија. Извештај на ОЛАФ за 2018 година. Луксембург: Издавачка служба на ЕУ, 2019.

Секретаријат на Европската правосудна мрежа за кривични прашања. Извештај на Европската правосудна мрежа за работата и управувањето за периодот 2017-2018. Хаг: Секретаријат на Европската правосудна мрежа за кривични прашања, 2019.

Европски центар за следење дрога и зависности од дрога. Стратегија на ЕМЦДДА 2025. Луксембург: Издавачка служба на ЕУ, 2017.

Европски центар за следење дрога и зависности од дрога. Општ извештај за работата за 2018 година. Луксембург: Издавачка служба на ЕУ, 2019.

Европски центар за следење дрога и зависности од дрога. Програмски документ на ЕМЦДДА за периодот 2020-2022. Луксембург: Издавачка служба на ЕУ, 2020.

Агенција на Европската Унија за соработка во спроведувањето закони. Процена на заканата од организиран компјутерски криминал (иОКТА) за 2019 година. Хаг: Европски центар за борба против компјутерскиот криминал ЕВРОПОЛ/ЕСЗ, 2019.

ЕВРОПОЛ. Процена на заканата од тешкиот и организиран криминал во Европската Унија за 2017 година. Хаг: ЕВРОПОЛ, 2017.

ЕВРОПОЛ. ЕВРОПОЛ накратко. Хаг: ЕВРОПОЛ, 2019.

ЕВРОПОЛ. Стратегија на Европол 2020+. Виена: Јавно достапни информации на Европол, 2018.

ЕВРОПОЛ. Програмски документ на Европол за периодот 2020-2021. Хаг: Јавно достапни информации на Европол, април 2020.

ФРОНТЕКС. Агенцијата на прв поглед. Луксембург: Издавачка служба на ЕУ, 2019.

ФРОНТЕКС. ФРОНТЕКС 2019 накратко. Варшава: ФРОНТЕКС, 2020.

Уредба на Европскиот парламент и на Советот (ЕЗ) бр. 1920/2006 од 12. 12. 2006 г., за Европскиот центар за следење дрога и зависности од дрога (изменета), ОЈ L 376, 27. 12. 2006, стр. 1-13, достапно на адреса: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32006R1920>

Уредба на Европскиот парламент и на Советот (ЕУ) 2015/2219 од 25. 11. 2015 г., за Агенцијата на Европската Унија за обука на органите за спроведување закони (ЦЕПОЛ) со која се заменува и укинува Одлука на Советот 2005/681/ПВР, ОЈ L 319, 4. 12. 2015, стр. 1-20, достапно на адреса: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32015R2219>

Уредба на Европскиот парламент и на Советот (ЕУ) 2016/794 од 11. 5. 2016 г., за Агенцијата на Европската Унија за соработка при спроведување на законите (Европол), со која се заменуваат и ставаат надвор од сила Одлуки на Советот 2009/371/ПВР, 2009/934/ПВР, 2009/935/ПВР, 2009/936/ПВР и 2009/968/ПВР, ОЈ L 135, 24. 5. 2016, стр. 53-114, достапно на адреса: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32016R0794>

Уредба на Европскиот парламент и Советот (ЕУ) 2018/1726 од 14. 11. 2018 г., за Агенцијата на Европската Унија за управување со големи информациски системи во областа на слободата, безбедноста и правдата (еу-ЛИСА) со која се заменува Уредба (ЕЗ) бр. 1987/2006 и Одлука на Советот 2007/533/ПВР и се става надвор од сила Уредба (ЕУ) бр. 1077/2011, ОЈ L 295, 21. 11. 2018, стр. 99-137, достапно на адреса: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32018R1726>

Уредба на Европскиот парламент и на Советот (ЕУ) 2018/1727 од 14. 11. 2018, за Европската канцеларија за соработка во областа на кривичното правосудство (Европска правда) со која се заменува и става надвор од сила Одлуката на Советот 2002/187/ПВР, ОЈ L 295, 21. 11. 2018, стр. 138-183, достапно на адреса: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018R1727>

Уредба на Европскиот парламент и на Советот (ЕУ) 2019/1896 од 13. 11. 2019, за Европската гранична контрола и крајбрежна стража, со која надвор од сила се ставаат уредбите (ЕУ) бр. 1052/2013 и (ЕУ) 2016/1624, ОЈ L 295, 14. 11. 2019, стр. 1-131, достапно на адреса: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/1896/oj>

Уредба на Европскиот парламент и на Советот (ЕУ) бр. 1052/2013 од 22. 10. 2013 г., за воспоставување на Европски систем за надзор на границите (Евросур), ОЈ L 295, 6. 11. 2013, стр. 11-26, достапно на адреса: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1052>

Уредба на Европскиот парламент и на Советот (ЕУ, Евроатом) бр. 883/2013 од 11. 9. 2013 г., за истрагите кои ги водела Европската канцеларија за борба против измама (ОЛАФ), а со која надвор од сила се става Уредба на Европскиот парламент и на Советот (ЕЗ) бр. 1073/1999 и Уредба на Советот (Евроатом) бр. 1074/1999, ОЈ L 248, 18. 9. 2013, стр. 1-22, достапно на адреса: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0883>

Хашка програма: Зајакнување на слободата, безбедноста и правдата во Европската Унија, ОЈ С 53, 3. 3. 2005, стр. 1-14, достапно на адреса: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52005XG0303%2801%29>

Стокхолмска програма – Отворена и безбедна Европа која им служи и ги штити граѓаните, ОЈ С 115, 4. 5. 2010, стр. 1-38, достапно на адреса: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:52010XG0504\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:52010XG0504(01))

Извори на интернет:

[Службена веб-страница на ГД ХОМЕ](#)

[Службена веб-страница на Европскиот парламент](#)

[Службена веб-страница на Советот на ЕУ](#)

[Службена веб-страница на ЕВРОПОЛ](#)

[Службена веб-страница на ЕВРОПРАВДА](#)

[Службена веб-страница на ЦЕПОЛ](#)

[Службена веб-страница на ФРОНТЕКС](#)

[Службена веб-страница на ЕМЦДДА](#)

[Службена веб-страница на ОЛАФ](#)

[Службена веб-страница на ЕЈН](#)

[Службена веб-страница на ЕУЦПН](#)

[Службена веб-страница на еу-ЛИСА](#)

www.bezbednost.org